SAYI :
8 OCAK 1966
FİATI : 125 KURUŞ

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

1966 TÜRKİYEYE NELER GETİRECEK

Cilt: XXXIV Yıl: 12 Sayı: 603

SAHİBİ VE BAŞYAZARI :
Metin Toker

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Nizamettin Durgun

MÜESSESE MÜDÜRÜ
Tacettin Tezer

BU SAYIDA YAZI KURULU):

İÇ HABERLER KISMI: Kurtul Altuğ, Teoman Erel, Olcay Göçer, Egemen Bostancı (İstanbul) — DIŞ HABERLER KISMI: T. Kemal — İKTİSAT: Mehmet Tuğrul — MAGAZİN KISMI: Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil — TİYATRO: Naciye Fevzi — SİNEMA: Nijat Özön.

İstihbarat Tel: 10 73 82

KAPAK KOMPOZİSYONU
SAN Organizasyon
Erkal Yavi

KAPAK KLİŞESİ
Hüner Klişe - İstanbul

KAPAK BASKISI
Rüzgârlı Matbaa

FOTOĞRAF
T.H.A.
Erdoğan Çiftler

KLİŞE
Doğan Klişe

ABONE ŞARTLARI

3 aylık	(12 nüsha)	12.50 lira
6 aylık	(25 nüsha)	25.00 lira
1 senelik	(52 nüsha)	50.00 lira

Geçmiş sayılar 250 kuruştur.

İLAN ŞARTLARI
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

DİZİLDİĞİ VER
Rüzgârlı Matbaa

BASILDIĞI YER
Hürriyet Matbaası
Ankara

BASILDIĞI TARİH
5.1.1966

AKİS

HAFTALIK
AKTÜALİTE
DERGİSİ
RÜZGÂRLI SOK. No : 15
ANKARA - TEL: 11 89 92
P. K. 582

Kendi Aramızda

Geçen hafta bu sütunlarda belirttiğimiz gibi, "İsmet Paşayla 10 Yıl" isimli tarihi yazı serimizin 1954 - 57 yıllarına ait I. cildi, İstanbul ve Ankarada bayilere verildikten hemen sonra bitti. Bayilerimizden yeni talepler almağa başlayınca harekete geçtik ve ikinci baskı için gerekli tedbirleri aldık. Bu arada, ikinci baskının daha iyi, daha mükemmel olması için de, eserin iç baskısını, bize pırıl pırıl bir kapak hazırlamış olan Ajans-Türk Matbaasında yaptırmağa karar verdik. Şu satırların yazıldığı sırada, Ajans-Türk Matbaasının dev baskı makineleri harıl harıl, Rüzgârlı Matbaada dizilmiş bulunan "İsmet Paşayla 10 Yıl"ı basmağa devam etmektedir. Yeniden gözden geçirilerek, ikinci hamur kağıda basılan bu pırıl pırıl kitabı, en geç on gün içinde sevketmeğe başlıyacağımızı sanıyorum.

Bu hafta derginin içine bir talepname konulmuştur. Okuyucularımız bu talepnameyi ne kadar çabuk doldurup bize gönderirlerse, kitapları o kadar çabuk ellerine ulaşmış olacaktır. Bu arada, bilhassa Anadolu bayilerimizden de bir hususu rica edeceğim: Bundan bir süre önce, AKİS'in Müessese Müdürü Tacettin Tezer tarafından Anadoludaki bütün bayilerimize bir mektup yazılmış ve ne miktar kitap istediklerini bize süratle bildirmeleri rica edilmişti. Cevapların baskı adedine tesir edeceği hesaba katılırsa, bu konudaki hassasiyetimizin sebebi anlaşılır. Cevaplar geciktiği takdirde, tevziatı eldeki listelere göre yapmak zorunda kalacağız.

Önceden banka veya posta havalesiyle para gönderen okuyucularımızın cilt kapakları geçen hafta içinde adreslerine postalanmıştır. Postada vâki gecikmelerden veya herhangi bir aksaklıktan ötürü cilt kapakları ellerine geçmeyen okuyucularımızın İdare Müdürlüğümüze başvurarak, makbuzlarını ibraz etmelerini veya bize makbuz numaralarını bildirmelerini rica ederiz. Cilt kapakları hemen adreslerine postalanacaktır. Ödemeli olarak "İsmet Paşayla 10 Yıl" isteyenlerin istekleri de hemen yerine getirilecektir.

AKİS ailesinin yeni yılda, bütün AKİS okuyucularına en iyi dileklerini **iletirim.**

Saygılarımızla

Kurtul Altuğ

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Cilt: XXXIV. Sayı :603 8 Ocak 1966

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Yeni yıl, yeni adam

(Kapak Konumuz)

Bu hafta Türkiye, yeni yıla girerken, geride kalan 1965'in olayını ve adamını âdeta ittifakla tesbit etmiş bulunuyordu. Olay, iktidarı tek başına AP'ye veren 10 Ekim seçimleri, adam, bu iktidarın başı Süleyman Demireldir. Olayın da, adamın da 1966 yılının rahat ve huzurlu geç mesi ihtimalini kuvvetlendirmedikleri, olayın iki aylık neticesinin ve adamın iki aylık tutumunun memlekete gösterdiği tadsız gerçektir.

Süleyman Demirel, bu genç mü hendis, türk siyasî hayatında geçen yıl belirmiştir. AP'niri Genel Başkanlığı için aday, kimseye güven vermeyen Saadettin Bilgiçti. Bilgiç, dış görünüşünden fikirlerine, bir başka ve tehlikeli âlemin sembolü olarak görülmüştür. Bunda, şimdi anlaşılıyor ki, Demirel ekibinin el altından sarf ettiği gayretlerin de bir tesiri vardır. Eğer AP'nin başına Saadettin Bilgiç gelirse onun, ihtiyatsızlık ve kaba davranışlarla bazı kuvvetleri tedirgin edeceği propagandası kendisine karşı AP içinde en usta tarzda işletilmiştir. Süleyman Demirel, Bilgiç iyice kötülendikten sonra bir alternatif olarak ortaya çıkmıştır ve çok çevreden hemen destek görmüştür. Tarafsızlar ve AP'nin iyi yola gitmesini, bir büyük ve güvenilir parti olarak politika alanına girmesini isteyenler bunların başındadır. Bunlar, Demirelin hasbî destekleri olmuşlardır.

Süleyman Demirel o günler itidal, ihtiyat, basiret ve soğukkanlı bir hesaplılık vasıflarım şahsında topluyor görünmüştür. Onun elinde AP'nin bir kin ve intikam âleti rolü görmeyeceği, 27 Mayısa karşı çıkmayacağı, mazinin unutulacağı intibaı yaratılmıştır. Demirel bu havayı teşvik edici sözler söylemiş, hareketlerini ayarlı tutmuştur. Ayrıca tevazu, yeni politikacının bir karakteri sanılmıştır.

Gözden kaçan hususlar

Ancak Saadettin Bilgiç korkusu -yahut, yaratılan ondan korku havası- bazı hususların gözden kaçmasına vesile olmuştur. Meşhur. "Masonluğun İnkârı" Hadisesi bir karakter belirtisinden ziyade taktik olarak cilalanmış, "Johnson'un şahsî dostudur" balonu da aynı gözle görülmüştür. Bunun yanında, büyük iş çevrelerinin AP'yi Demirele, Demireli kendilerinden bildikleri için teslim etmek arzusunu taşıdıkları ikinci plâna itilmiştir. AP'nin Büyük Kongresi günlerinde hedef, bu partinin "ırkçı ve. intikamcı" bir ekibin, yani Saadettin Bilgiç ekibinin eline geçmesini önlemek olmuştur.

Süleyman Demirelin kusurlarını ve handikaplarını örten propaganda Saadettin Bilgiçin temsil ettiği cephenin iyi taraflarını da gözlerden silmeyi becermiştir. Bu, çıplak başlı lider adayının posbıyıklı rakibinden kurnaz ve meharetli bulunduğunun delilidir. Bilgiççiler gerçekten iptidaî bir manzaraya sahiptirler, ama bunların iki vasıflan mevcuttur. Vurguncu iş çevrelerine karşıdırlar ve memleketin zenginliklerini yabancılardan korumaya daha gayretlidirler. Bir bakıma bunlar, Menderesin Namık Gediği tipi "püriten fanatikler"dir.

AP'nin başında Demirel değil de Bilgiç bulunsaydı A.P. 10 Ekim seçimlerini gene bu şekilde ve bu neticeyle kazanır mıydı? Kesin bir cevap vermenin, elbette ki imkânı yoktur. Kuvvetli ihtimal, alınan seçim neticesinde Demirelin partiyi sevk ve idaresinin gerçekten büyük rol oynadığı, çok çevreye onun güven verdiğidir. AP'nin seçim taktikleri de, kurnaz Demirelin hüviyetine uygun olmuştur.

Nasıl iştir bu?

İhsan Sabri Çağlayangilin Amerikada, Amerika Dışişleri Bakanı Dean Rusk ile yaptığı görüşmede son derece esef verici bir durum meydana gelmiştir. Cumhuriyet Hükümetinin Dışişleri Bakam, nihayet bir yabancı devletin. Dışişleri Bakanı olan Rusk'a A.P.'nin seçimlerde sol ile mücadele edip onun elinden iktidarı aldığını, A.P. İktidarının solculukla daimi surette uğraşıp ona Türkiyede imkân vermeyeceğini söyledikten sonra Amerikanın bu iktidara yardım etmesini istemiştir. Cumhuriyet Hükümetinin Dışişleri Bakam Amerika Dışişleri Bakanına, buna karşılık A.P. İktidarının amerikan dostluğu konusundaki teminatını sunmuştur. Çağlayangil görüşmenin bu kısmında Türkiyenin sola kaydırılması tehlikesini A.P.'nin önlediğini iftiharla anlatmıştır.

Amerika Dışişleri Bakanının yardım talebine verdiği cevap, soğuk bir "Teşekkür ederim" olmuştur.

Cumhuriyetten bu yana bu, bir Türkiye Dışişleri Bakanının, memleketinin iç meselelerini bahis konusu ederek ilk defa yabancı bir devletin Dışişleri Bakanından maddî yardım talebidir ve her halde İktidar için iftihar sebebi olmayacaktır.

Peki, neden söylersin ?.

Metin TOKER

Başbakan Süleyman Demirel, basın toplantısında, bu derginin sorduğu bir suali cevaplandırıyor. Sorumuz, şu: "Vergilerin açıklanması prensibinin kaldırılmayacağı Maliye Bakanı, kaldırılacağı Başbakan tarafından bildirilmiştir. Hangisi doğrudur?"

Cevap: "Hükümet Programında vergilerin açıklanmasının kaldırılacağına dair her hangi bir vaadde bulunulmamıştır. Hali hazırda vergi açıklanmasına dair hükümlerin değiştirilmesi düşünülmemektedir.

Peki, Hükümet Programında yok. Değiştirebilmen de bahis konusu değil. O halde, bütün seçim kampanyanı neden, bu sistemin komünistlik olduğu esasına göre yürütürsün? Niçin, vergilerin açıklanması hiç işine gelmeyen zümrelere "Hele, siz oyunuzu bana verin, ben sizi, bütün komünistlik belâları gibi bu belâdan da kurtarır, C.H.P.'nin oynadığı oyunu bozarım" dersin?. Sonra, aklı başında Maliye Bakanın "vergilerin açıklanmasını kaldıramayız, olsa olsa adım değiştiririz?" dediğinde çalımlı çalımlı ortaya çıkar "Ben ne diyorum? Kaldırılacaktır mı diyorum? Kaldırılacaktır diyorum. O halde kaldırılacaktır" diye ısrar edersin.

Aradan geçen hafta, altı. Şimdi diyorsun ki: "Vergi açıklanmasına dair hükümlerin değiştirilmesi düşünülmemektedir." Ne kadar nisyanla malûl olursa olsun, hafıza-i beşer bu kadar unutkan olabilir mi? Bunu böyle sanmak, akıllılık yerine geçebilir mi?

AKİS'in başka bir sorusu: "Servet Beyannameleri isim olarak değil, usül olarak kaldırılacak mıdır?"

Başbakan Demirelin cevabı: "Servet Beyannameleri Hükümet Programında müessese olarak yergi sistemimizin bünyesinden çıkarılacaktır. Vergi emniyetini sağlamak gayesiyle onun yerine daha ilmî esas lara dayanan hükümler ikame edilecektir."

Bu, usulün devam edeceğinin dolambaçlı yoldan ifadesidir. Bir lider seçim kampanyasında Servet Beyannamesinin, vergi açıklanması prensibinin kimse tarafından kaldırılamayacağını, bunların toplum için sosyal ve ekonomik zaruretler olduğunu söyledi. O, seçimleri kaybetti. Bir lider bunların hepsini kaldıracağını ilân etti. O, seçimleri kazandı. Ama, gerçek kazanç ve kayıp dengesi bu mudur?

Sanmıyorum.

Sanmıyorum ve korkuyorum. Kazandıklarının bir Pirüs zaferi olduğundan habersiz kurumlu kurumlu oturup kurumlu kurumlu konuşanlar hesabına korkuyorum, idaresi onların eline geçen memleket kaderi bakımından korkuyorum, işlemesi Türkiye için şart demokratik rejim adına korkuyorum. Bu sistem her şey üzerinde yürüyebilir. Böylesine açık samimiyetsizlik, ciddiyetsizlik ve hafiflik üzerinde yürüyemez. A.P. Genel Başkanı sanmakta mıdır ki oylarını kendisine, vergileri artık açıklatmasın diye vermiş olanlar bunun hesabını sormayacaklardır ve bu yoldan iktidarı altındaki destekler kaybolup muallâkta kalmayacaktır?

Süleyman Demirele birisinin, iyi politikacılığın iyi müteahhitlik gibi olduğunu anlatması lâzımdır. Müteahhitler vardır. Bir kumar oynar. Kazanır. Hem, çok kazanır. Eğer bir sermayesi yoksa, belki buna mecburdur da.. Ama kumarcı müteahhidin sonu mutlaka iflâstır. Demirel bunun aksi bir misali acaba biliyor mu? Eğer kendisi, müteahhitlikte bir kumarla parlamışsa, müteahhitlikten kendisini ayıran şansına dua etmelidir. Demirel şimdi politikaya, kumarla girmiş bulunuyor. Bugün bir kısım vaadlerini geri alıyor, tükürdüğünü yalıyor. Söylediği bir kısım şeyleri gerçekleştirmemeye gücü yetmiyor, hata üstüne hata yapıyor.

Vergilerin açıklanmakta devam etmesi, elbette ki doğru bir tutumdur. Servet Beyannamesi usulü de öyle. Bunların kaldırılması, namussuzluğa açık prim vermektir ve bunu hiç bir iktidar, 1966 Türkiyesinde göze alamaz. Ama göze alacakmış gibi görünmesi, kendisine bazı oylar getirse de onu prestijinden eder. Sonra, bunu göze alamaması prestijinin bir başka parçasını götürür. Bu konular, Petrol ve Maden meseleleri, siyasi af işi, T.R.T. ve Genel Müdürler dâvası A.P. için artık iki ucu kirli değnektir. Seçimi bir ucuz zaferle kazanmak için o tutumu benimseyenler bugün böyle bir çıkmazın içinde kalmasalardı oy toplamak çok kolay hal alırdı. En fazla atan en fazla oyu alır ve sorumsuzlukla iktidara gelirdi. Orada da hiç sıkıntı çekmezdi. İktidar koltuğunda az sıkıntı çekmeyi daha akıllılık bilenlerdir ki seçim kampanyalarında seçmen karsısına çıktıklarında ihtiyatlı, ölçülü konuşurlar ve kendilerine iktidarda marj bırakırlar;

Demirel bunu yapmamıştır. İktidarda geçireceği her gün, darlığı ve huzursuzluğu bunun için artacaktır. Ama belki de hepsinden tehlikelisi, enflâsyon kendisini kapının hemen arkasında beklemektedir ve onun elinde, basiretsiz her iktidarın kafasına merhametsizce indirdiği kalın sopası vardır.

"Benim kafam onun sopasından kalındır" tesellisinin, gerçek te olsa bu durumda fazla işe yaraması beklenmemelidir. İhtiyatsız Demirelin etrafında kaderin ağlarını her gün örmekte olduğu artık gözle görülüyor.

Asıl şahsiyet belirince..

Demirel, kendisine kredi açmış olan tarafsızları iktidarı ele geçirdikten sonra hayâl kırıklığına uğratmaya başlamıştır. Etrafına son derece zayıf, renksiz ve mânasız bir ekip alıp onunla devleti yönetmeye koyulunca bütün eksiklikler bir bir sırıtmaya başlamıştır. İktidardaki Demirel, iktidarı almaya çalışan Demirelden bambaşka bir adam olarak ortaya çıkmıştır. O zaman, taktik sanılan bir çok davranışın aslında strateji olduğu anlaşılmıştır.

Demirelin iki aylık tek başına iktidarı, sadece hazin bir başarısızlıklar zinciridir. İktidarı alıncaya kadar nereye el atsa orada âdeta güllerin bittiğini gören Demirel, şimdi nereye el atsa orayı kurutmaktadır. Con Ahmedin devri daim makinesini harekete geçirir gibi canlandıracağını sandığı piyasadaki tek değişiklik, fiyatların başlarını dikleştirip yukarıya doğru çıkması olmuştur. Bir enflâsyon tehlikesi, Menderesten bu yana ilk defa Türkiyenin kapısında belirmiştir. Bu, Demirel İktidarının önündeki başlıca uçurumdur. Öteki bütün yan handikaplar da AP'yi, Demirelin elinde oraya itmektedir.

1966'nın karanlık görünmesinin bütün sebebi, Türkiyenin mutlaka bir dar kapıdan geçip feraha kavuşabilecek memleketlerden olması, halbuki Demirel İktidarının bunu görmeyecek kadar sathî bulunmasıdır. Türkiyede devlet, halktan fedakârlık isteme durumundayken ve temel reformların yapılması zaruretken Demirel, kendini, seçimlerde takındığı tavrın esiri hissetmektedir. Demirel, büyük ve kuvvetli rakibi CHP'yi, onun lideri millete, önümüzdeki devrede kendisinden neler isteneceğini açıkça söylediğinden dolayı yendiğini bilmektedir. Demirelin aynı millete aynı devre için vaad ettiği, her şeyin bir kolayı bulunduğundan kendisinin bu kolaylıkları memleketin kapısına getireceği olmuştur. Seçmen çoğunluğu, zorun yanında kolayı seçmiştir.

Menderesi de, bütün kozlarına ve Demirelle kıyaslanmayacak avantajlarına rağmen tuşa getiren rakamlar ve iktisadî gerçekler olmuştur. İktisat kuralları eğer kurnazlıkla idare edilebilselerdi bugün dünyada gelişmemiş veya az gelişmiş memleket bulunmazdı. Bunların hepsinin, şu veya bu tecrübeden sonra sezip anladıkları, m u t l a k a dar kapıdan geçmeleri lüzumudur. Hem bolluk, hem kalkınmasının sırrım şimdiye kadar bulan olmamıştır. Demirel, bunu bulan ilk devlet adamı olmak hevesindedir. Hiç kimse en ufak sıkıntıya katlanmaya mecbur olmayacak, memleket kalkınacak! Demirel bu kumarı kazanamayacaktır.

Tahminler neydi?

Demirel hakkında takdir duyguları besleyenlerin tahminleri, iktidarı aldıktan sonra politikacı Demirelin gidip yerine devlet adamı Demirelin geleceği ve AP Genel Başkanının, elindeki Meclis çoğunluğunu güçlü bir idare için kullanacağıydı. İflas eden, bu tahmindi. Tam aksine, demagoji ve küçük ayak oyunları büsbütün artmış, alaturka bir takım kurnazlıklarla mesele geçiştirmek hevesi kuvvetlenmiş, AP İktidarı daha işin başından 1957-60 arası DP İktidarının usullerine sarılmıştır.

Belki, tedhiş hariç!

Ama tedhiş, bir yolun mukadder sonudur. Tedhişe kimse gönül rızasıyla gitmez. Tedhişe, âciz iktidarları hadiseler zorlar.

Buna zorlandığını hissettiği gün, Demirel ve AP için akıllılık, Menderesin ve DP'nin yapamadığını yapmak, tedhişe gidecek yerde emaneti iade etmek olacaktır.

Bugünkü sürat, bu sonu 1966'ya sığdırmak çabası mıdır, acaba?

Demirel, kendinizi kandırıyorsunuz!

Süleyman Demirel

Basın toplantısında Başbakan Demirel soruları cevaplandırdı. AKİS'in sorularını da cevaplandırdı.

Ama, AKİS'in iki sorusunu cevaplandırdı.

AKİS, üç soru sunmuştu. Üçüncüsü hakkında ne bir ses, ne bir nefes.

İşte, üçüncü sorumuz: Kara Kuvvetleri Komutam Orgeneral Cemal Turalın Milli Savunma Bakanına yazdığı ve Bakan tarafından "Ordu disiplini açısından ele alınan ve bir iç muamele olan" diye vasıflandırılan mektup basına kimin tarafından aktarılmıştır? Bunun hakkında bir tahkikat açılmış mıdır ve açılmışsa alınan netice nedir?

Şimdi okuyucularımız bize dönüp te "Canım, siz de ne istiyorsunuz? Adam 'benim kanalımdan' diyecek değildi ya.." deseler, ah Demirel, biz onlara ne cevap vereceğiz?

Hükümet

Başbakanın basın toplantısı

Gazetelerin bir ay kadar önce gönderdikleri yazılı sorular cevapları ile birlikte ayrı ayrı teksir edilmiş ve kurmay heyetince, alfabetik olmıyan özel bir sıraya göre düzenlenmişti. Mizansen ve taktik önceden tesbit edilmiş olacak ki, Demirel giriş kısmını okumayı tamamlayıp, yazılı sorulan cevaplandırmaya başlayınca, hiç bir işaret olmadan, "soru"ları Bilgehan okumaya başladı. Sesine soru dolu bir ton veren Devlet Bakanı, sanki profesyonel bir gazeteciydi. O susunca, Demirel, bir Başbakan edasıyla, cevap kısımlarını okuyordu. Başbakanın solunda oturan Nihat Kürşadın gözü ise TRT'nin teypinde idi. Bu hususa çok dikkat edildi. Hat-

tâ teypin bandı değiştirildiği sıralarda Demirel ve Bilgehan konuşmayı kesip, çok ciddi bir eda ile beklediler. Salondaki 100'e yakın gazetecinin, Devlet Bakanının, Turizm ve Tanıtma Bakanının, Başbakanın, Başbakanlık Müsteşarının, yüksek memurların ve milletvekillerinin, çıt çıkarmadan, band değiştirilmesini beklemeleri çok etkili ve dramatik bir tablo teşkil ediyordu. Tabloyu bozan tek husus, bu büyük bekleyiş karşısında heyecanlanan TRT mensubunun, beceriksizleşerek, teypi tekrar çalıştırmakta gecikmesiydi.

Toplantının birinci saatine doğru Tercüman gazetesine ait sorulara geçildi. Biraz yorulmuş olan Bilgehan, zayıfça bir sesle soruyu okumağa başladı:

"— CKMP Genel Başkanı.."

Bir an durdu ve sesini yükselterek, kelimelere basa basa devam etti:

"— ...Kıbrısı bu hale getiren baş sorumlu İsmet İnönüdür!"

Sonra sesini yine alçalttı ve işini tamamladı:

"—...demektedir. Aynı kanıda mısınız? Kıbrısı büyük devletlerin işgali konusunda Ball'ün fikrini nasıl karşıladınız? Kıbrıs konusunda yeni bir gelişme var mıdır?"

Nihat Kürşat teypi gözlerken, Demirel, bir tiyatro artistinin bile Bilgehandan daha ustaca soramıyacağı bu soruya cevap veriyordu:

"— Bizim, Kıbrıs meselesindeki görüşümüz Genel Görüşmede ve daha evvelki müzakerelerde müteaddit kereler açıklanmıştır. İlâve edilecek başka bir şey yoktur!"

Toplantıda böyle inceden inceye hesaplanan sadece, ses tonu - dolayısıyla TRT'nin canlı yayınının etkisi- değildi. Salonun havası, geniş geniş cevaplandırılacak sorular, es geçilecek konular, her şey inceden inceye düşünülmüştü. Kolay değildi, 10 Ekim seçimlerinin muzaffer Başbakanı ilk basın toplantısını -iki defa erteledikten sonra- nihayet yapıyordu.

Başbakan Demirelin, basın toplantısında üç ayıp
"Dimedik mi? Didik... O halde, öyledir!"

Saat 10'a 2 kala

Açık lâcivert bir elbise ve siyah ayakkabılar giymiş olan Başbakan, saat 09'58'de, sağında Turizm ve Tanıtma, solunda Devlet Bakanları olduğu halde makam odasından çıktı. Ağır, fakat uygun adımlarla ve saf halinde koridorda ilerlemeye başladılar. Beş metre geriden, AP Gençlik Kollarına mensup lâcivert elbiseli bir delikanlı, hürmetkar adımlarla Başbakanı takip ediyordu.

İlk hesaplar doğru çıktı ve toplantı yeri olarak tensip edilen Hariciyenin üst kattaki âvizeli salonuna -mahrem İç Kabine toplantılarının Hariciye Köşkünde yapılmasından sonra, Hariciye merakı devam etmektedir. Bundan önceki Başbakanlar basın toplantılarım, Bakanlar Kurulu toplantı salonunda yaparlardı- tam saat 10'da vâsıl olundu.

Bu, çok büyük bir basın toplantısı olacaktı. Çünkü, salonun boyu en azından, 30-35 metre kadardı. İç ve dış basın mensuplarıyla Hariciye ve Başbakanlık memurları ve odacılar da hesaba katılırsa 100'ü aşkın bir kalabalık vardı. Uzun toplantı masasının teype yakın tarafına Başbakan ve Bakanlar için yer ayrılmış, gazetelerin ismi yazılı kartlar sıralanmıştı -AKİS'e ayrılan yer, masanın öteki ucunun en köşesiydi!- Yabancı gazetecilere, masaya paralel olarak dizilmiş olan koltuk ve sandalyeler ayrılmıştı.

Başbakan, yerine oturup gazetecileri "muhabbetle" selâmladıktan sonra, basın toplantısının girişini teşkil eden 6 sayfalık metni kıraate girişti. Seçimlerin nasıl kazanıldığından, Hükümetin nasıl kurulup, programını nasıl hazırladığından bahsetti. Hükümetin daha "yedi haftalık" olduğunu -nedense, zamanı hep hafta ile ölçüyorlar- hatırlattı. Sonra memleketin durumunu acıklı bir tablo halinde çizmeye koyuldu. Yalnız, her acı gerçeği dile getirdiğinde, bunun bu şekliyle devralındığını da belirtiyordu. Salonda çoğunluğu teşkil eden AP'li basın

mensupları, gözlerinde takdir pırıltıları ile, ıspartalı şivesini biraz düzeltmiş olan Başbakanın kıraatini izliyorlardı. Koskoca salonda sadece Demirelin sesi işitiliyordu. Hele Başbakan nutkunun en önemli yerine ulaştığında, dikkatler iyice gerildi. Demirel:

"- Hükümetimiz büyük milletimizin teveccühüne mazhar olan AP'nin bu teveccühe lâyık olma hususundaki titizliğini hizmet felsefesinin yapıcı ve güven verici unsuru addeder" dediği sırada bir yabancı basın mensubu -herhalde sözleri anlıyamadığı ve içindeki derin mânayı kavrıyamadığı için olacak-, burnunu dehşetli bir ses çıkararak silince, 50-60 çift göz, öldürücü bakışlarla, bu sesin sahibine dikildi..

Başbakan aşırı cereyanlarla mücadele edileceğini belirtip, Kıbrıs meselesine değinerek, Amerikanın Vietnamdaki barışçı politikasını destekliyeceğini söyledikten sonra da sorulara geçildi.

Taktik ve strateji

Yeni Tanin gazetesi, 21 Mayıs hükümlülerin affına ve Turalın Mektubuna değinen bir soru sormuştu. Demirel, bu soruya:

"— Bu soru, Yeni İstanbul gazetesinin soruları arasında cevaplandırılmıştır" diye cevap verdi.

Halbuki daha, Yeni İstanbulun soruları okunmamıştı. Gazeteciler Tural meselesinde aydınlanabilmek İçin beklemeğe başladılar. Fakat Yeni İstanbul gazetesinin söz konusu sorusu okununca şaşırdılar. Bu soruda sadece affın şümulü soruluyor, Tural meselesinden bahsedilmiyordu. Başbakan, cevabında da o tarafa dokunmadı. Ancak, AKİS'in sorularını cevaplandırınca mesele anlaşıldı: Başbakanlığa bu dergi tarafından gönderilen metinde yer alan soru, teksir edilen metne hiç dahil edilmemişti! Demek ki, bu konu münasip bulunmamıştı.

Demirel, dişe dokunur sorulara hep yuvarlak cevaplar verdi: Amerikalıların kaçakçılık yaptıkları yolundaki haberler, amerikanların, haklarını kötüye kullandıkları demek değildi. Ama bu tip meselelerin halli için çalışılıyordu. Sovyet yardımıyla traktör fabrikasının kurulmasından da vazgeçilmiş değildi. Türk Hükümeti, Birleşik Amerikanın, Güney Vietnamın savunmasına yardım için yaptığı gayretleri destekliyordu. Petrol fiyatlarında yeni bir indirim için gayret sarf edilecekti. Şu anda Kıbrısta 10 bin yunan askerinin varlığı Enosis demek değildi. Ayasofyanın ibadete açılması kampanyasına Refet Sezginin resmen katıldığı varit değildi. İddia olunduğu gibi, Bütçede açık yoktu. Arsa spekülâsyonunun önlenmesi için şehirdeki arazi kamulaştırılmıyacak, fakat bunun yerine başka tedbirler aranacaktı. Kıbrıs meselesi herşeyden önce türk - yunan münasebetlerini ilgilendiren bir meseleydi.

Demirelin en şevkle ve uzun uzun cevap verdiği sorular, İktidara yakın gazetelerin beylik soruları oldu. Fakat bu sorulardan bazıları da aşırı kaçtı. Meselâ, Adalet gazetesinin, "Hükümet, özel teşebbüsü esas tutan bir iktisadî politika takip edeceğine göre, sosyal hizmetleri buna paralel olarak yürütmek başarısı, ayni inançta olmıyan sosyalistlerin iddialarını çürütecektir. Yapılan sosyal hizmetleri vatandaşa vakit vakit topluca duyurmak hususunda tedbir düşünülmekte midir?" şeklindeki, cevabını da içinde saklıyan sorusuna Demirel şöyle cevap verdi:

"— Evet!"

Sözlü sorular Demirel için aynı derecede rahat olmadı. Fikret Otyamın:

"— Johnson'un Mektubunun, Senato ve Meclis Grupunda açıklandığı takdirde, amerikan aleyhtarlığı yaratacak kadar sert olduğunu söylemişsiniz. Gerçekten öyle mi?" sorusuna,

"—- Bu husustaki bilginiz yanlış" diye cevap verebildi.

Genel Müdürler meselesinde haksızlık olup olmadığı yolundaki soruya ise:

"— Bu ithamların hiç biri doğru değildir. Zaman ve mekân isterim" cevabını verdi.

Cumhuriyet temsilcisi Kemal Aydar, sakin bir ifade ile, bilhassa Topaloğlu ve Yalabığın görevlerinden haksızca uzaldaştırıldıklarına dair zaman, mekân ve hattâ geniş rakamlar vererek, bu Genel Müdürlerin müesseselerini kâra geçirdiklerini ortaya koyunca, Demirel şöyle dedi:

"— Ben, Başbakan olarak, falan şahısla, filân şahısla münakaşaya girmek istemem: Ben, yanlıştır derim. Birisi çıkar, doğru der ve münakaşa devam eder. Bu hususlarda sizin bilmediğiniz hususlar vardır, -evet, aynen böyle dedi-, açıklamakta mahzur vardır!"

Basın toplatısının, içinde gerçek payı bulunan tek cevabı belki de buydu!.

Toplantı bittiğinde, bellibaşlı konularda "bilmedikleri hususlar" hakikaten gazetecilerin kafasını kur calıyordu. Merak ettikleri hiç bir şeyi öğrenememişlerdi. Nitekim Milliyet temsilcisi İzzet Sedes, Baş-

Demirelin basın toplantısında gazeteciler
Keçi boynuzu koklayanlar

Orman Genel Müdürlüğündeki **"mescid"de** namaz **kılanlar**
Lâik Türkiyeden bir manzara

bakanın, kendisinin sorularına verdiği cevaplar karşısında dayanamadı ve:

" - Yuvarlak sözler!" deyiverdi.

Lâiklik

İmam ve cemaat hikâyesi

Saat tam 14.50 idi. İkindi namazı kılınmıştı. Salondan ilk çıkan, orta boylu, esmer ve sakallı bir zat oldu. Önce meraklı nazarlarla etrafını süzdü, sonra, merdivenin başında bekleyen gazeteci ile foto muhabirini görünce, avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı:

: "— Yakalayın, vurun namussuzlara!.."

Sakallı adamın bu işareti üzerine, namazını eda edip, salondan çıkmak üzere olan memurlar, kapının önünde bıraktıkları ayakkabılarını dahi giymeğe lüzum görmeden, merdivenleri, telâş içinde, üçer beşer inmeğe başladılar. Gazeteciler kaçıyor, yalın ayak memurlar ise kovalıyorlardı. Kimi lahavle çekiyor, kimi de sakallı adamın az önce verdiği işareti değişik ifadelerle tekrarlıyordu:

"— Yakalayın şu dinsizleri!.."

"— Komünistler, dinsizler, alahsızlar!."

"— **Tutun!** Dövelim! Görsünler, namaz kılarken fotoğrafımızı çekmeyi!.."

Olay ne bir camide, ne de bir mescidde cereyan ediyordu. Olayın cereyan ettiği yer -sıkı durunuz!-, Türkiye Cumhuriyetinin başkenti Ankaranın Bakanlıklar semtinde, Büyük Millet Meclisinin karşısındaki, Tarım Bakanlığına bağlı Orman Genel Müdürlüğü binasının en üst katıydı.. Mesai saatinde ezan okuyup, toplu halde namaz kılanlar Orman Genel Müdürlüğü memurları; kovalananlar ise, olayı tespit eden AKİS muhabiri ile fotoğrafçısıydı.

Orman Genel Müdürlüğü binasında her gün ezan okunup, topluca namaz kılındığını haber alan AKİS muhabiri ile fotoğrafçısı, haftanın başında Salı günü saat 14.40'da Orman Genel Müdürlüğü binasının ikinci katına vardıklarında, bir takım memurların, toplu halde, üst kata çıktıklarını gördüler. Aradan çok geçmedi, binanın içinden ezan sesi duyulmağa başladı. Ses o kadar yakından geliyordu ki, ikinci kattaki Muhasebe Müdürlüğünde çalışan memurlardan bazıları salâvat getirmeğe koyuldular.

Muhabirler sesin geldiği kata çıktıklarında, gözlerine inanamadıkları bir manzarayla karşılaştılar: Genişçe salonun eşiği önünde tam 41 çift -kırkbir kere maşallah!- ayakkabı vardı! Bazı ayakkabılar da kapının solundaki bidonun üzerine bırakılmıştı. Sağ tarafta ise bir bisiklet duruyordu. Salon, yeşil ve yeşile yakın renklerdeki halı ve kilimlerle döşenmişti. Genel Müdürlüğün memurlarından olduğu öğrenilen hocanın okuduğu ezan bitmiş ve toplu halde namaz kılınmağa başlanmıştı. Salon, bütün görünüşüyle tam bir mescidi andırıyordu.

Geç kalanlar ise telâşlı adımlar-

la merdivenleri çıkıyor, ayakkabılarını bir yana atarak namaza duruyorlardı.

Hürriyet vâ mı? Vâ!

İşte ne olduysa, namazın sona ermesinden sonra oldu. Olayın fotoğraflarla tespit edildiğini gören memurlar, sakallı adamın verdiği işaretle muhabirleri kovalamağa başladılar. Bu sırada, Genel Müdürlüğün hali gerçekten görülmeğe değerdi. Kovalamacanın çıkardığı gürültüyle bütün memurlar dışarıya fırladılar. Herkes meraklı nazarlarla birbirine, ne olup - bittiğini soruyordu. Bu kargaşalık sırasında foto muhabiri Erdoğan Çiftler, alt katta, odacıların gayretiyle yakalandı ve yetişen dinibütün, pazusu kavî memurların yumruklarıyla hayli hırpalandı. Çiftler, olayın polise duyurulması neticesi, mütecavizlerin elinden güçlükle kurtarıldı.

Olayın ilginç tarafı, öğle ve ikindi vakitlerinde ezan okunup namaz kılman binanın, lâik Cumhuriyetin resmî bir müessesi oluşudur. Üstelik olay, mesai saatlerinde cereyan etmektedir. Namaz vakti gelince, dinibütün memurlar kendilerini izinli saymakta ve derhal üst kata çıkarak, borçlarını eda etmektedirler. Genel Müdürlükte çalışan bazı memurların söylediklerine göre. bu izin, memurlara Tarım Bakanı Bahri Dağdaş tarafından verilmiştir. Herhalde Bakan geçenlerde bir vatandaşın Müslüman Başbakanın makam odasında namaz kılmasından cesaret almış olacaktır. Şimdi, merak edilen husus, diğer resmî dairelerde de birer mescid kurulup kurulmayacağıdır.

Güvenlik

Egeden gelen ses

18 Aralık Cumartesi günü, Birleşmiş Milletlerde Kıbrıs hakkında alınan karar yüzünden 30 milyon insan acı, keder ve öfke içindeyken. türk sınırlarına dahil bir toprak parçasında, nüfus cüzdanlarında "Türk Vatandaşı" kaydı bulunan insanlar sevinçten ne yapacaklarını şaşırmış haldeydiler. Bu toprak parçası, Çanakkale açıklarındaki İmroz adası; 30 milyonun hissettiğinin tam tersini hisseden, düşündüğünün tam tersini düşünen insanlar ise, bu adanın rum asıllı ahalisi idi.

Rumlar, akşama doğru, i adanın

İmrozda bir kahvede asılı yunan afişleri
"Atina nire, İmroz nire?"

şurasına burasına dağılmış köylerdeki meyhane ve lokantalarda neşeli gruplar halinde toplanmaya başladılar. "Sevinçli haber"i, İmrozun üzümlerinden yapılmış nefis şarapla "ıslatacak"lardı. Kaleköyde, is kelenin karşısındaki lokantada da durum böyleydi.

İmrozun şarabı kısa bir süre sonra tesirini gösterdi. Rumca şarkıları, camları zıngırdatan nârâlar ve gürültüler izledi. Gürültü ara sında iki kelime açık-seçik anlaşın yordu:. "Zito" ve "Makarios". Sonra jandarmalar geldiler. Gürültü çıkaran rumlarla jandarmalar arasında tartışma ve mücadele oldu. Rumlar jandarmaların kendilerine karışamıyacağını iddia ediyorlardı. O âna kadar köşedeki bir masada, derdin den dudaklarını ısırarak -sanki ya bancı bir diyardaymış gibi- otur makta olan bir türk denizci dayana madı, jandarmalara, rumların Makarios ve bağımsız Kıbrıs şerefine kadeh kaldırdıklarını açıkladı.

Olay, resmi mercilere böyle in tikal etti. Ancak tahkikat derhal başlatılmadı. Çünkü, esas tanık olan türk denizci bulunamıyordu. Bir motorda makinistlik yapan bu ta nık, muhtemelen, işi icabı denize çıkmıştı. Denizci ayın 25'inde bulundu ifadesini tekrarladı ve böylece tahkikat fiilen başlamış oldu. İmroz Kaymakamı, bu haftanın başında, kendisine bu derginin bir mensubu tarafından sorulan soruya, tahkikatın devam ettiği cevabını verdi ve rumların bu tip davranışlarının olay gününe -Birleşmiş Milletler kararının öğrenildiği sıralara rastlamaktadır- kadar böyle bir şekle bürünmediğini ifade etti.

Cesaret nereden geliyor?

Ayasofyada namaz kılınması kampanyasında en önde gidenlerden biri olan Devlet Bakanı Refet Sezgine bu Pazartesi günü şu soru soruldu:

"— Siz, İmroz ve Bozcaadada bazı emniyet tedbirleri alındığı zaman, Millî Savunma Bakanına bir mektup yazarak, bu tedbirlerin kaldırılmasını istediniz mi?"

Sezginin ilk tepkisi şu oldu:

"— Bu gizliydi, size kim söyledi?"

Haber kaynağını açıklıyamıyacağını nezaketle ifade eden gazeteci, mektubun muhteviyatını -sahibine teyid ettirmek için- sorunca, şu cevapla karşılaştı:

"— Ben acemi değilim, ağzımdan lâf alamazsınız!"

Refet Sezgin bu arada, söz konu su mektubun "gizli bir muhtıra" olduğunu tekrarladı ve sonra da:

"— Öğrendiğini» yanlıştır. Yazarsanız, tekzip ederim" dedi.

Sezginin, "tekzip ederim" dediği bu mektubun en can alıcı pasajında şöyle deniliyordu: "Asgari **türk** vatandaşları kadar bu memlekete bağlı bulunan rumların haklarını kısıtlayan bütün bu tedbirlerin kaldırılması lâzımdır..."

Rumlar hakkındaki niyet ve düşüncelerini, Ayasof'ya meselesindeki tutumundan anlaşıldığına göre, bugün değiştirmişe benzeyen -ne de kolay değiştiriyorlar!- Sezgin, ayrıca, muhtıraya sadece kendisinin imza atmadığını ve bunun verilişinde "millî duygular"ın önde geldiğini söyledi. Halbuki bu tedbir Millî Güvenlik Kurulu kararı ile alınmıştı.

Sezginin muhtırası ile 1951 yılında DP milletvekili Ömer Mart tarafından İmroz ve Bozcaadada eğitimin rumcaya döndürülmesi için verilen -ve **maalesef** kabul edilen- teklif arasında büyük bir benzerlik vardır. Bu adalarda -bilhassa nüfusunun %95'i rum olan İmrozda **1946'**danberi DP ve onun devamı **olan** partiler daima ezici farkla seçim kazanmışlardır 1961 seçimlerinde CHP'nin 315 oyuna karşılık AP 1016, YTP 1393 oy **almıştır.** 1964 Senato seçimlerinde DP'nin esas vârisi olduğu anlaşılınca AP'nin oyu **1629'a** yükselmiş, CHP 277'ye inmiştir. 1965 seçimlerinde ise fark daha da artmıştır. Oyu devamlı azalan CHP'nin özelliği, bu adalarda türkçe tedrisat yapılması ve güvenlik tedbirlerinin ihmal edilmemesi politikasının sahibi oluşudur.

İmrozda **Lozan**dan bu yana cere-. **yan** eden olaylara şöyle bir göz **atılırsa,** bu meselede -daha birçoklarında olduğu gibi- siyasî endişelerin toprak bütünlüğümüzü ve millî güvenliğimizi ilgilendiren konuların üzerine çıktığı intibaı kuvvet kazan maktadır.

Teksaslı Başkanın Aslan Elçisi!

Parker **T. Hart**

İyi haber: Herkes görevini yavaş yavaş bilmeye başlıyor!

Amerika Büyük Elçisinin, bir önemli tartışmamızın içine girip ses vermesini başka türlü izah etmekte hiç bir mâna yoktur. Ekselans Hart Amerika Cumhurbaşkanının nin Morrison firmasının eski temsilcisi Süleyman Demirel olmadığını düşünmüş ve Başkanını savunmak görevini Türkiye Başbakanının sırtından almıştır.

Bravo!

Ekselansın söylediği şudur: Amerika Türkiyenin Kıbrısa çıkartma yapmasına müdahale etmiş değildir. Amerika, dost ve kardeş Türkiyeye bir tavsiyede bulunmuştur.

Şu dost ve kardeşçe tavsiye bir açıklansa da Teksasta teksaslıların dost ve kardeşçe tavsiyelerini hangi lisan ve üslûp nezaketi, nezahati içinde, nasıl mukni deliller ileri sürerek, tabancalarını çekerek mi, çekmeyerek mi yapmak âdetinde olduklarını öğrensek. Hem, madem ki bu dost ve kardeşçe bir tavsiyedir, A.P. Hükümetindeki telâş, endişe, inat ve ısrar neye? Bir tavsiyenin açıklanmasında ne mahzur ola ki?

Haydi Demirel, haydi aslanım, okut türk milletine şu dost ve kardeşçe tavsiye mektubunu.. Bak, adamın resmi temsilcisi bile neler söylüyor. Kraldan fazla kralcı olmaya ne lüzum var?

Lozan ve sonrası

24 Temmuz **1923'te** imzalanan Lozan Barış Andlaşmasına ekli bir protokol, Karaağaç arazisi ile Boz caada ve İmroz adalarının hukuki durumunu tesbit etmişti. Bu protokola göre Bozcaada ve İmroz türk toprağı olarak kabul ediliyorlar ve bu adalarda yaşıyan rum ahaliye bazı azınlık hakları tanınıyordu. Bu haklardan önemli olanı din ve dil öğretimiyle ilgiliydi ve Türk Devletinin rum azınlığa bu hususta "uygun kolaylık"ı göstermesi esasına bağlanmıştı. Bunun anlamı, bir mecburiyeti değil, makul kolaylıkları içine alıyordu. Dört yıl sonra Büyük Millet Meclisi 1151 sayılı kanunu kabul ederek, bu protokolda derpiş edilen hususları tedvin etti. Bu kanunun 3. Maddesine göre, bu adalarda İlk Öğretim Kanunu yürürlükte olacak, parasız, lâik ve türkçe ilköğretim umumi ve mecburi kılınacaktı. Ancak, çocuklarına kendi dillerini ve dinlerini öğretmek isteyenler olursa, ehliyet ve liyakatleri Millî Eğitim Bakanlığınca kabul ve onaylanacak ve masrafları rumlar tarafından ödenecek öğretmenler. Millî Eğitim yetkililerinin ve okul idarelerinin denetimi altında, ders saatleri dışında öğretim yapabileceklerdi.

1151 sayılı kanunun özellikle paraya bağlı hükümleri, o yıllara rastlıyan dünya ekonomik krizinin Türkiyeye tesirleri ve hemen sonra pat-

layan İkinci Dünya Savaşının gümbürtüsü arasında tamamiyle uygulanamadı Bu, özellikle İmrozdaki -nüfusunun %45'i türk olan Bozcaadada durum biraz daha değişiktir- rumların kendi hallerine terkedilmeleri ve yapılacak menfi propagandaya tamamen açık olmaları demekti. "Megalo İdea" kampanyası ise, bilindiği gibi, Akdeniz ve Egede bütün şiddeti ile devam ettiriliyordu. Çoğu Yunanistandan, bir kısmı da Heybeliada Ruhban Okulundan gelen öğretmenler bu adada, kontroldan uzak şekilde, pervasız bir faaliyet göstermeye başladılar. Atinada, İstanbulda ve dünyanın çeşitli yerlerinde "İmroza yardım" adıyla kurulan ve siyasî amaçlar taşıdığı kurtlar ve kuşlar tarafından dahi bilinen derneklerle Rum Ortodoks Kilisesinin işbirliği gerekli ortamı ve imkânları sağlıyordu.

1935 yılında, çeşitli Bakanlıklara mensup kimselerin hazırladığı bir rapor durumu ortaya koydu ve bazı tedbirler tavsiye etti. Raporda, bu tedbirlerin bir plân dahilinde yürütülmesi öngörülüyordu. Mali imkânsızlıklar sebebiyle bu plân uygulanamadı ama, tedricî iskân ve öğretim tedbirleri alındı. Bununla ilgili olarak, 200 kadar aile İmroza yerleştirildi, öğretim kontrola alındı ve kanuna uygun olarak türkçe yaptırılmaya başlandı.

DP'nin merhabası

DP 1950'de iktidara gelince, seçimlerde çok büyük bir fark sağladığı bu adalardaki seçmenlerinin parti kanalından gelen isteklerini kırmadı. DP'li Ömer Mart derhal bir kanun teklifi hazırladı, Meclise verdi ve bu, sessiz sedasız kabul ediliverdi. Bu teklif çok kısa idi. 1151 sayılı kanunun 3. Maddesi yürürlükten kaldırılmıştı, o kadar! Ama anlamı büyücekti. Çünkü 3. Madde ile birlikte türkçe ve lâik öğretim mecburiyeti de kalkmıştı.

DP idaresi, bu adalardaki rumların paşalar gibi yaşadıkları bir idaredir. Belediye başkanı onlardan, muhtarlar onlardan, parti ocak ve bucak başkanları onlardandı. Geriye kalan birkaç devlet memurunu da, bilinen entrika kaabiliyetleriyle kolayca idare edebiliyorlardı. Bu yıllarda, buradaki türk nüfus oranını yükseltmek için yerleştirilmiş olan karadenizli aileler birer ikişer kaçmaya başladılar. Rum delikanlılar, bağlarındaki

Refet Sezgin
Yutturmaca yok!

fideleri kesiyorlar, tarlalarına öküz sokuyorlar, her türlü baskıyı ve şirretliği gösteriyorlardı. Şikâyet bir işe yaramıyordu. Çünkü şikâyet mercilerinin çoğu rum asıllı kimseler tarafından doldurulmuştu. DP'nin zirai kredi politikası da rumların lehine, karadenizli türklerin aleyhine işledi.

Sen Sinod Meclisi üyesi olan Meliton adlı metropolit, bu yıllarda İmrozda en nüfuzlu kimseydi. Adadaki Ziraat Bankası Şubesinde her an çekebileceği yüzbinlerce lira, emrinin altında bir sürü papaz, Yunanistan ve İstanbulla da temas imkânları vardı. Çok kimsenin söylediği, İmroza göre biraz fazla kültürlü ve vasıflı olan -iki üniversite bitirmişti- Melitonun, elenizm gayretlerini yürüttüğüdür. Melitonun da çabaları ile 6000 nüfuslu İmrozdaki Manastır sayısı 200'ü aşmış -bu kadar çok manastırın ne işe yaradığı düşündürücü bir sorudur- karadenizlilerin tamamına yakın kısmının ayrılması ile rum nüfusunun oranı yine % 95'e yükselmişti.

Bu sıralarda İmroz, Türkiyeden dışarıya altın ve döviz kaçırılmasında -ve diğer kaçakçılık faaliyetlerinde- başlıca yol haline geldi. Usul basitti: Çanakkaleden İmroza teneke ile altın götürülse dahi buna kimse karışamazdı. Çünkü orası da vatan toprağı idi. Gece balığa çıkan tekneler ise kontrol edilmiyordu. Eğer bu teknelerin birinde Türkiyede kazandığı parayı Yunanistana transfer etmek isteyen bir rum tüccar varsa, işi çok kolaydı. İmroza çok yakın olan Semaderik adası açıklarında başka bir tekne ile buluşmak yetip de artıyordu bile... Bu yolla, 10 yıl içinde milyarlarca liralık döviz ve altının kaçırıldığını maliyeciler tahmin etmektedirler.

Vargel bozuluyor

27 Mayıs Devrimi -hemen değil ama kısa bir süre sonra- bu vargeli de bozdu. Durumu inceleyen ilgililer, Başbakan İnönüye bir rapor verdiler. İnönü, Lozan murahhası İsmet Paşa sıfatıyla imzaladığı andlaşmanın bu adadaki uygulanma tarzını görünce hayretler içinde kaldı ve derhal kolları sıvadı. Mesele Millî Güvenlik Kuruluna götürüldü ve derhal gerekli tedbirler tesbit edilip, karara bağlandı. Çanakkale CHP milletvekili Burhan Arat, bu tedbirlere paralel olarak bir kanun teklifi hazırladı ve çeşitli partilere mensup 30 kadar milletvekiline imzalatarak, Meclise verdi. Bu teklif, DP'li Ömer Martın teklifiyle kaldırılan 1151 saydı kanunun 3. Maddesinin tekrar yürürlüğe konulmasını öngörüyordu. Yani öğrenim yine türkçe yapılacaktı. Teklif, Kıbrıs olaylarının yarattığı reaksiyoner hava içinde Meclisten kolayca geçti. Geçti ama, bu arada İmrozlu rumlar, teveccüh ettikleri partiyi sıkıştırmaya ve oylarının fatura bedelini istemeğe koyulmuşlardı. AP Çanakkale milletvekili ve birkaç arkadaşı, teklif kabul edilmeden önce, tasarıya koydukları imzaları geri aldıklarını ilân ettiler.

Bu arada gerekli güvenlik tedbirleri de alındı. Adaya bir jandarma taburu gönderildi -o zamana kadar asayişi birkaç polis temin ediyordu!-, jandarma botlarının girmesine imkân vermeyecek kadar dar olan liman genişletildi. Aratın kanun teklifi kabul edildikten sonra da rum okulları kapatılarak, türkçe tedrisat yapacak okullar açıldı. Ayrıca, ziraî çalışmalar yapabilecek bir hapishane ile bir öğretmen okulu bi-

YILIN KİTABI

METİN TOKER

İSMET PAŞAYLA 10 YIL

1954 - 1957

BİRİNCİ CİLT

AKİS YAYINLARI

Cilt kapağı : Ajans - Türk

Bütün bir devrin tarihini ilk cildi çıkan bu eserde okuyacaksınız

Genel Dağıtım : Hürriyet Dağıtım Ltd. Şirketi

İstanbul Dağıtımı : Fazıl Ünverdi

Fiyatı : 20 lira

(AKİS'ten ödemeli olarak da istenebilir)

nasının inşasına başlandı. Adada balıkçılık ve süngercilik imkânlarını tesbit için araştırmalara geçildi Belki de ilerde İmrozun Makariosu olmayı düşünen Metropolit Melitonun adadan uzaklaştırılması sağlandı.

"Millî Mektup"

Rumlar bu tedbirleri tepki ile karşıladılar ve bermûtad, parti kanalından tazyike giriştiler. Kanun teklifindeki imzasını geri alan Refet Sezginin, birkaç AP'li arkadaşı ile birlikte, bu tedbirlerin kaldırılarak, durumun eskiye döndürülmesini isteyen bir mektup kaleme alması ve bunun Millî Savunma Bakanına verilmesi tam bu sıralara rastlamaktadır. Tedbirler kaldırılmamıştır. Fakat, AP'nin önce kısmen, sonra da tamamen iktidara gelmesi, durumda tekrar bir değişiklik yapılacağı intibaını yaratmıştır. Muhtıracı Çanakkale milletvekilinin de dahil olduğu Kabine üyeleri birkaç defa bu yönde teşebbüse geçmişler, fakat başarısızlığa uğramışlardır. Millî Güvenlik Kurulunda bu konuyla ilgili bazı tartışmalar geçtiği ve millî iradeden bahseden AP'li Bakanlara durumun "münasip şekilde" anlatıldığı, konunun Bakanlarla Kumandanlar arasında soğukluk yarattığı söylenmektedir.

Şurası da muhakkak ki, İmrozda yürütülmesi zorunlu politikanın Bakanlıkları ilgilendiren uygulama safhasında yavaşlama başlamıştır. Meselâ, İmrozda bir ilkokul binasında öğretime geçirilmek istenen ve hattâ müdürü de yollanan öğretmen okuluna hâlâ diğer öğretmenler gönderilmemiştir.

Rumların tepkileri ve aksi yöndeki çabaları durmadan devam etti. Hattâ yunan gazeteleri, meselenin bir yabancı devlet tarafından Birleşmiş Milletlere götürüleceği tehdidini dahi savurdular. Bu arada, türkçe öğretim yapılması için teklif veren CHP'li Burhan Arat, İmroz ve Bozcaadanın ağırlığını koyması neticesi, tekrar milletvekili seçilemedi.

İmrozda cereyan edenler, "Ayasofyada Namaz" edebiyatı sahiplerinin foyasını açığa vurmuştur. Bu zihniyet için hedef -yani oy- önemlidir. Yoksa vasıtaya bakan yoktur Bugün türk milliyetçiliğini tahrike yeltenenler, ertesi gün rum tavizciliğine, göz kırpmadan, tevessül edebilmektedirler.

Gerçi, alınan güvenlik tedbirleri ile bugün için İmroz ve Bozcaadadaki elenizm takipçilerinin çanlarına ot tıkanmıştır ama, bugünkü İktidar, DP'yi bu konuda da izlerse -ki izleyeceğe benzemektedir-, yakın gelecek, Türkiyenin başına yeni bir gaile açabilir. O takdirde, bir zamanlar gençliği "Kıbrıs türktür türk kalacaktır" nakaratıyla sokağa salanlara, "Ayasofyada Namaz teranesi tutturanlara şu sorulacaktır:

"— İmroz nedir, ne kalacaktır?"

İdare

"Beyfendi"nin izinde

Şu günlerde Demirel Kabinesinin en dertli üyelerinden biri, hiç şüphesiz, Ulaştırma Bakanı Seyfi Öztürktür. Öztürk, ortada herhangi bir sebep yokken, geçtiğimiz hafta içinde emekliye sevkettiği Devlet Meydanları Genel Müdürü Muhittin Asralın, beş günlük bir ayrılıktan sonra yeniden görevinin başına döndüğünü gördüğünde pek şaşırmış ve, kendi mesleği avukatlık olmasına rağmen, Bakanlığın hukuk müşavirlerinden medet ummağa başlamıştır.

Seyfi Öztürk
Hukuk, guguk değildir!

Fakat, IV. Koalisyon Hükümetinin CKMP'li Köy İşleri Bakanı Seyfi Öztürkü dertlendiren ve güç durumda bırakan sebep, Asralın elini kolunu sallayarak yeniden görevine başlamış olması değildir. Asıl sebep, aynı kararnameyle re'sen emekliye sevkedilen Devlet Hava Meydanları Genel Müdürü Muhittin Asral, Bakanlık Başmüşaviri Galip Yenal ve Müsteşar Yardımcısı Hamit Çetintaşın müracaatlarına Danıştayın verdiği "icrayı tehir" kararıdır. Oysa Öztürk -mesleği avukatlık olmasına rağmen- emekliye sevkettiklerinin müracaatı halinde Danıştayın verebileceği kararın ne yönde olabileceğini hiç düşünmemiş, boşalan yerlere de kendine yakın bildiği, emir ve arzularım tereddütsüz yerine getirebilecek kimseleri tâyin etmekte gecikmemişti. Kararnamelerin onaylanmasıyla Devlet Hava Meydanları Genel Müdürlüğüne emekli Kurmay Hava Albayı Nurettin Özdemir, Bakanlık Başmüşavirliğine müşavirlerden Talât Tolunay, Müsteşar Yardımcılığına da yüksek mühendis Halûk Arık getiriliyorlardı.

Ancak, Bakanın hiç ihtimal vermediği bir anlaşmazlık, kararnamenin, sahiplerine bildirilmesinden sonra patlak verdi. Müsteşar Sadık Baklacıoğlu, Bakanın bu keyfî tasarrufundan, kararnamenin, birlikte çalıştıkları yardımcısı Hamit Çetintaşa bildirilmesiyle haberdar oldu. Güç durumda kalan Müsteşar, geride bıraktığımız haftanın başında birgün. Bakanla makamında bir görüşme yaptı. Müsteşarım karşısında her zamanki halinden farklı gören Öztürk, Asral, Yenal ve Çetintaşın emekliye sevkedilmelerinin sebeplerini anlatmağa çalıştı. Bakana göre, emekliye sevkedilenler hem yetersiz, hem de yaşlıydılar. Onlardan kendi tempolarına ayak uydurmaları beklenemezdi.

"Dur bakalım, ne olacak?"

Bakanı sükûnet içinde dinleyen Baklacıoğlu, bu tasarruftan kendisinin haberdar edilmemesinin doğru bir davranış olmadığını söyledi ve şöyle dedi:

"— Ben de sizin gibi sorumluluk taşıyan bir mevkide bulunuyorum. Bu tasarruftan benim de haberim olması lâzımdı. Sizin bu tutumunuzu tasvip etmiyorum!"

XII

Koraltanın Barutçuya bir teklifi — İsmet Paşayla Bulvar Palasta az pişmiş, kalın makarna yiyoruz — Menderes Champs-Elyseés'de aval aval dolaşıyor ve Ankarada D.P. Meclis oyunları yapıyor — Kimin sesi onbeş dakika yuha çekmeye müsaittir? — Hayırhah savcılar ve tsmet Paşanın rahat uykuları hakkında

Koraltanın, ister C.H.P. tarafından yapılmış olan ilk teklif üzerine, ister D.P. Grupunun sonradan tertiplediği Grup toplantısındaki karar gereğince Meclisi Cumartesi günü resmen davet etmesi Muhalefeti sevindirdi. Böylece Olta Doğu olayları görüşülecek, tehlikeler ortasındaki Türkiyenin ne yaptığı ve ne yapması gerektiği konuşulacaktı. İktidar, gerekli bilgileri verecekti. Muhalefet kendi fikirlerini söyleyecekti. Memleket, görüşmelerden aydınlanmış olarak çıkacaktı ve dünya önünde daha kuvvetli bir vaziyeti benimseyecekti.

Evdeki pazar çarşıya uymadı. Muhalefetin bu hevesler içinde hayaller kurduğu sırada, karşı kampta bambaşka hazırlıklar yapılıyordu.

Dış politika üzerinde bir tartışma demek, l95S'ln yaz ortasında, nihayet dönüp dolaşıp İsmet Paşayla Menderesin Meclis kürsüsünde birbirleriyle karşılaşmasına müncer olacaktı. Menderes bunu göze almadı ve kaçtı. Mecazî manasıyla kaçmadı. Fiilen kaçtı. Meclis bu fevkalâde toplantısını yaparken, Menderes Pariste, başıboş dolaşıyordu. Fakat kaçmadan Başbakan bir tedbir daha almıştı: Mecliste Muhalefetin konuşmasına müsaade edilmeyecekti.

Tertip, haftanın içinde alındı ve fikir Menderesten çıktı. Iraktaki ihtilâl Başbakanın zaten zayıf olan sinirlerini büsbütün harap etmişti. Fatin Rüştü Zorlunun Iraka karşı cihad tertiplediği, Amerika ile İngilterenin bunu durdurduğu, Dulles'tan Ankaranın papara yediği milletvekilleri tarafından biliniyordu. Bir görüşme açıldığı takdirde İktidar tabii bütün bunlardan dolayı hücuma uğrayacak, verecek bir cevap da bulamayacaktı. Bağdattaki ayaklanmayla birlikte D.P.'nin Orta Doğu politikası da tamamile iflâs etmişti. Şimdi, Menderes ne söyleyecekti?

İyisi mi ,toplantıda sadece Hükümet bir nutuk atmalı, Muhalefete söz hakki tanınmaksızın celse tatil edilmeliydi. Menderes de o sırada Ankarada bulunmamalıydı. İktidarın aklıevvelleri bu suretle o anı geçiştirmiş olacaklarını sanıyorlardı. Halbuki aradan iki yıl geçmeden tanklar bu sefer Bağdat değil, Ankara caddelerinde yürüdüler ve böyle usullerle aslında hiç bir şeyin geçiştirilemediği meydana çıktı.

D.P.'nin tertibinden İsmet Paşanın, hafta sonuna kadar haberi yoktu. Cuma sabahı Koraltan ile Barutçu, Meclis Başkanının odasında bir araya geldiler. Refik Kocaltan vaktiyle Trabzonda valilik veya polis müdürlüğü yapmıştı. Barutçu da, memleketinde avukattı. Oradan tanışıklıkları vardı ve birbirlerine küçük isimleriyle hitap ediyorlardı. Koraltan Barutçuya, Anayasaya uygun olarak, bakınız nasıl Meclisi toplantıya çağırdığım iftiharla söyledi. Anayasaya uymak niçin bir iftihar vesilesi sayılıyordu, bunu anlamak için ancak Koraltan olmak gerekirdi. Sahiden de, eğer maazallah Menderes aksi kanaat söyleseydi, Koraltan Anayasaya uymaya cesaret edemeyecekti.

Barutçu, bu kahramanlığından ve asil davranışından dolayı Meclis Başkanını alaylı bir dille tebrik etti. İki eski dost, siyasi havaya tekrar bir bahar havasının gelmesini karşılıklı temenni ettiler. O zaman Koraltan, kendisine Başbakan tarafından verilmiş olan görevi yerine getirdi ve sanki lâf arasındaymış gibi:

"— Ah, ah! Ne iyi olurdu, bugün Avrupaya gidecek olan sayın Menderesi Muhalefetten de bir heyet uğurlasaydı" dedi.

Bağdatsız kalmış Bağdat Paktının Londrada Başbakanlar Konseyi toplanacaktı. Toplantı Pazartesi günü açılacaktı. Halbuki Mecli-

sin toplantısı Cumartesiydi. Gerçi Menderesin Bonn'da Almanya Başbakanı Adenauer ile bir randevusu vardı ama, o da Pazar günüydü. Başbakan, resmî seyahatleri için ayırtmış olduğu Sec uçağıyla, yani özel uçakla Avrupaya gidecekti. Pek âlâ Meclis toplantısında bulunabilir, Cumartesi gecesi Bonn'a hareket eder, oradan da Londraya geçerdi.

Faik Ahmet Barutçu Koraltana, tıpkı onun gibi derin bir "Ah" çektikten sonra şu cevabı verdi:

"— Ah, ah! Ne iyi olurdu sayın Menderes Meclis toplantısına kalsaydı, politikasını savunsaydı, bizi ikna etseydi, bir millî birlik ha--ası içinde müzakereler cereyan etseydi, sonra hep beraber hava meydanına gidip kendisini uğurlasaydık.."

Barutçu Koraltanın, Menderesi C.H.P.'lilerin de uğurlaması talebine pek kızmıştı. "Nasıl olur, **bu?"** diye söylenip durdu. Sahiden de olacak **şey** değildi ama, anlaşılıyordu ki bazı konular**daki** müthiş kurnazlığına rağmen başka konularda pek bön olan Meclis Başkanı bunu sağlayacağı hususunda Başbakanına teminat vermişti.

Refik Koraltan bu sözlerdeki inceliği anlamadı ve Menderese hemen "Beyfendi, galiba sizi uğurlamaları için halkçıları ikna edebileceğim" dedi. Bu sırada hemen bütün D.P. milletvekilleri de, aldıkları talimat gereğince, rastladıkları C.H.P. milletvekillerine aynı dili döküyorlardı :

"— Canım, sizden de bir heyet gelip Menderesi uğurlasa siyasî hava bir düzelir, bir düzelir. Menderes mesajlar neşreder, teşekkürlerini radyoyla bildirir, dünya da Türkiyede millî birlik olduğunu görür. Her mesele halledilir."

Tabii Menderesin istediği, Avrupaya giderken kendisine bir kuvvet iğnesi yaptırtmaktı.

O gün öğleden sonra C.H.P. Grupunun toplantısı vardı. Biz İsmet Paşayla yemeğimizi Bulvar Palasın açık lokantasında yedik. İsmet Paşa, üzerine salça ve rendelenmiş kaşar peyniri koyarak yediği az pişmiş, kalın, uzun makarnaya bayılır. Bulvar Palasın sahiplerinden Ahmet bey, biz oraya gittiğimizde, o yaz bunu pek itinalı şekilde hazırlatıyordu. İsmet Paşa, makarnanın şişmanlatıcı tarafını bildiği ve şişmanlamamaya çalıştığı için bununla "perhiz yemeği" diye alay ederdi .

Grup toplantısı devam ederken Barutçuya,, Koraltanın kendisini telefonla aradığı haber verilmiş. Fakat toplantıya başkanlık ettiğinden Barutçu bırakıp gidememiş. Onun yerine Nüvit Yetkin telefona bakmış. Fakat Meclis Başkanı illâ Barutçuyla görüşmek için ısrar ediyormuş. Barutçu başkanlığı devredip çıkmış. Biraz sonra yüzü hiddetten kızarmış halde salona dönmüş ve Koraltanla konuştuklarını C.H.P. Grupuna anlatmış. Koraltan, Menderesi C.H.P.'den bir heyetin uğurlaması için, pişkin pişkin ısrar etmiş: -Yok, Demokrat idareciler, başta Menderes, son derece pişkindiler-. "Sayın Menderes'in Başkentten ayrılmak üzere olduğunu bildirmiş, eğer Muhalefetten bir heyet kendisini uğurlarsa son derece mütehassis olacağını, havanın hemen düzeleceğini söylemiş.

Barutçu, pişkin Koraltanı bir güzel haşlamış. "Bu ne biçim, iştir?" demiş. Başbakan, Muhalefetin arzusunu yerine getirmek için Meclise gelip izahat verecek yerde, hiç acelesi yokken İstanbula gidiyordu ve istiyordu ki Muhalefetten bir heyet kendisini yolcu etsin. Barutçu, bu talepte hiç bir ciddiyet olmadığını Koraltana hatırlatmış. Oyun oynanmıyordu ki.. Muhalefetin arzusu, bir millî birlik zevahiri yaratmak da değildi. Hakiki bir millî birlik için Muhalefet elini uzatmıştı. Buna mukabil

İktidar, Muhalefet Grupunun toplantıya davet ilânını, radyoda parası mukabilinde dahi okutmamıştı.

Barutçu bu izahatı verince, milletvekilleri İktidarın hafifliği karşısında şaşırmışlar. Bir hayli söylenmişler ve D.P.'nin adam olmayacağına bir defa daha iman etmişler.

"Menderesi uğurlatma" oyunu boşa çıkınca, İktidar çevrelerinde bir karışıklık oldu. Çok D.P. milletvekili, hattâ ileri geleni, Menderesin İstanbuldan geri gelmesi ve Mecliste bulunması taraflısıydı. Bunların başında Sıtkı Yırcalı vardı. Zira Menderes, Avrupaya gidiyorum diye Esenboğada âlâyıvâlâ ile uğurlandıktan sonra, gide gide İstanbula inmişti ve geceyi Park Otelde -yahut yavuklusunda- geçirmişti. O gece Ankarayla Park Otel arasında bir çok telefon muhaveresi olmuş. Menderese, Başkente dönmesi için ısrar edilmiş. Menderes bir ara, bu görüşü doğru bulduğunu da belirtmiş.

Bundan dolayıdır ki Cumartesi sabahı, Esenboğa hava alanında Sanayi Bakam Sıtkı Yırcalı tereddütlü anlar yaşadı. Yırcalı, bir açılış töreninde bulunmak için Balıkesire gidiyordu. Yeşilköye inecek, oradan Balıkesire geçecekti. Fakat Menderesin, Mecliste bulunmak üzere Ankaraya gelip gelmeyeceğinden emin olmak istiyordu. Menderes Mecliste bulunacaksa, Yırcalı hareketini tehir edecekti. Yok, gelmiyorsa, yoluna devam edecekti. Onun için kuleye haberler gönderiyor, İstanbuldan Başbakanın uçağının Ankaraya gelip gelmeyeceğini öğrenmek istiyordu. Fakat bir türlü kesin bilgi alınamıyordu.

Bu sırada uçağın hareket saati geldi. Bakan, bu tarz idarelerde görülen fütursuzlukla emir yerdi:

"— Hareketi tehir edin!"

Hoparlörler bir "teknik ârıza"dan dolayı İstanbul uçağının geç hareket edeceğini, kati hareket saatinin bilahare bildirileceğini ilân ettiler.

Yırcalı yarım saat daha haber bekledi, Başbakanın niyeti meçhuldü. Yolcu uçağını bekletmek büsbütün rezalet olacak, yolcular hadiseyi öğreneceklerdi Sanayi Bakanı "Haydi, gidelim" dedi. Eğer Menderes Mecliste bulunmaya karar verirse, Yırcalı da onunla birlikte Ankaraya gelir, tekrar Balıkesire giderdi.

Menderes gelmedi.

Menderes gelmedi ama, Meclisin toplantı halinde bulunduğu saatlerde buna katılmayan Hükümet Başkanının memleket hudutları dahilinde olmasının garabeti gözden uzak tutulamadı. Adenauer ile de randevusu Pazar günüydü. Ne yapılsın? Koca Viscount, sadece Başbakan Menderesle Özel Kalem Müdürü Muzaffer Ersüyü ve onun muavini Şefik Fenmeni aldı, Parise götürdü. Sanırım, buna "Parise kaçırdı" demek daha doğrudur.

Menderesin Pariste yapacak hiç bir şeyi yoktu. Bir otele indi, geceyi orada geçirdi. Bir ara Champs-Elysées'de aval aval dolaşmış. Halbuki aynı gün, Mecliste kıyamet koptu.

Biz o Cumartesi günü İsmet Paşayla öğle yemeğimizi Ankara Palasta yedik. Salonda bir çok D.P. milletvekili vardı. Hepsi bizi seyrettiler. Çoğunun gözünde düşmanlık vardı. Bir kısmı kinle bakıyordu. Bazısının nazarları küçümseyiciydi. Hiç biri ilgisiz değildi. Otelden beraber çıktık. O ön kapıdan, ben, gazetecilere mahsus yan kapıdan Meclise girdik. Genel Kurul salonu ağızına kadar doluydu.

Çok kimse, celseyi Refik Koraltanın idare edeceğini sanıyordu. Başkanlık kürsüsüne D.P.'nin marifetli Başkan Vekillerinden İbrahim Kirazoğlu çıktı. Önce, Menderes Kabinesine Server Somuncuoğluyla Sebati Atamanın girdiklerine dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi okundu. C.H.P.'liler bu eski arkadaşlarının siyaset hayatındaki başarılarını alkışlarla karşıladılar ve salondan şen kahkahalar yükseldi. Bazı C.H.P.'liler alayla "Allah bağışlasın" diye bağırdılar. Buna D.P.liler bile güldüler. Aslına bakılırsa, dünya kadar eski ve halis D.P.'li dururken bu iki dönek C.H.P.'linin Bakanlığa atanmaları D.P. Grupunda da infial yaratmıştı.

Tezkerenin okunmasından sonra, Başkan Hükümete söz verdi. Hükümet, Namık Gedikti. Dışarda bulunan Dışişleri Bakanı Zorluya İçişleri Bakanı Gedik vekâlet ediyordu. Fanatik doktor, lâcivert elbiseleri içinde pek şıktı. Elinde bir metin vardı. Bu, Menderesin hareketinden önce hazırlanmış, onun tarafından görülmüştü ve her gece radyoda okunan Radyo Gazetesinden de fazla farklı değildi. Gedik bunu, davudi bir sesle kıraat etti.

Celsenin sürprizi ondan sonra ortaya çıktı. Daha İçişleri Bakanı kürsüden inerken İbrahim Kirazoğlu görülmemiş bir aceleyle Muhalefetten gelen takrirleri okutup bunların sahiplerine dahi söz vermeksizin hepsini reddettirdi ve celsenin tatil edildiğini, Meclisin 1 Kasıma kadar kapatıldığını ilân ediverdi.

Evvelâ herkes bir şaşırdı. Ne oluyordu? Bu ne biçim müzakereydi? Kirazoğlu kürsüden hemen aşağı atlamış ve kapıdan dışarı çıkmıştı. Tenbihli D.P. milletvekilleri de salonu boşaltı-

Koraltan, daha baştan. Menderesin **bir** emireri halinde bulunmayı Meclis Başkanlığında kalmasının **tek çaresi olarak görmüştür. Gerçekten de, D.P. iktidarı aldıktan** sonra ne kadar boş oldukları **meydana çıkan iki Kurucunun biri Fuat** Köprülüydü, diğeri **Refik Koraltan. Köprülünün** gene ismi ve bir profesör sıfatı vardı. **Zavallı** Koraltanda onlar da yoktu.

yorlardı. Muhalefet kendini o zaman topladı ve yuh çekmeye başladı. C.H.P. milletvekilleri sıraların üstüne çıkmışlar, giden D.P. milletvekillerinin arkasından bağırıyorlardı. Ben, Meclisi hiç bir zaman bu halde görmedim. Bu, hazin bir manzaraydı. D.P. bir çoğunluğa sahip bulunduğundan dolayı Demokrasinin en basit kaidelerini hiçe saymak hakkını kendinde görüyordu. Salonu emirle terkeden D.P. milletvekillerinden bir çoğunun gerçekten üzgün, yaralı, hattâ mahçup halleri vardı. Onlar da bunun yapılmayacak şey olduğunu atılıyorlardı. Fakat iplerini Bayar - Menderes ikilisinin eline vermişlerdi ve bunlar kendilerini artık istedikleri gibi güdüyorlardı. Bir ara salonun dibinde iki eski İstanbul Liseli, D.P.den Nedim Ökmenle C.H.P.'den Turgut Göle karşılaştılar. Nedim Ökmen:

"— Canım, vaziyeti siz de biliyorsunuz. Niçin bu kadar bağırıp çağırıyorsunuz?" dedi.

Turgut Göle arkadaşına Irakı, Bağdat İhtilâlini ve Nuri Saidin akibetini hatırlattı, D.P. - nin kendisine böyle bir kader çizmekte olduğunu söyledi. Belki Nedim Ökmen 27 Mayıs sabahı bu sözleri hatırlamıştır.

Muhalefet milletvekilleri salonda onbeş dakika yuha çektiler. O kadar hiddetliydiler. Yakınlarda bir kalp krizi geçirmiş olan ve kendisine sükûnet tavsiye edilmiş bulunan İbrahim Saffet Omay bile sıraların üzerindeydi. C.H.P.'liler her şeyi bekliyorlar, ama ne yalan söylemeli, bu kadarını beklemiyorlardı. Sadece İsmet Paşa, o kendisine has sükûnetiyle, Başkan celseye son verdiğinde salonu yavaş, yumuşak adımlarla terketti.

C.H.P. derhal bir grup toplantısı yaptı.

İsmet Paşa, Pazar günü uçakla İstanbula dönecekti. Hattâ bileti alınmıştı. Bunu yarı fiyatına iade ettirdi. C.H.P. milletvekilleri bir süre daha Başkentte kalacaklardı. Grup toplantısı Pazar ve Pazartesi günleri, hem sabah, hem öğleden sonra devam etti. Öğle tatilinde İsmet Paşa hafif bir yemek yiyor, kısa bir an yatıp istirahat ediyor, sonra toplantıya katılıyordu. Milletvekilleri şöyle bir karar aldılar: Meclis, bu sefer hem iç, hem dış politikayı konuşmak üzere tekrar toplantıya çağırılacaktı. İbrahim Kirazoğlu hakkında, Meclis Tahkikatı

açılması için Meclise başvuruluyordu. C.H.P. bir gerçeğin millet tarafından kesinlikle bilinmesini istiyordu: Anlaşılmıştı ki dış politikada bile selâmet, iç politikada demokrasi prensiplerinin Türkiyeye hâkim olmasına bağlıdır.

Pazar günü, İsmet Paşa bir basın toplantısı yaptı ve görüşlerini söyledi. Tabii fikirleri geniş yankı yarattı. C.H.P. Türkiyede bir Orta Çağ idaresi kurulmasına karşı bütün imkânları kullanarak mücadele edecekti. Pazartesi günü C.H.P. Grupu yeni toplantı tarihini de tesbit etti: 27 Ağustos Cumartesi.

O gün C.H.P. Grupu sert bir bildiri yayınladı. Meclisin 27 Ağustosta toplantıya çağırılması teklifini İsmet Paşa Salı sabahı imzaladı, ve bu, Anayasa gereğince Meclis Başkanlığına verildi. Başkanlığın, Anayasaya bu defa ne kadar uyacağı, doğrusu C.H.P.liler için merak konusuydu.

Grupun başka bir kararı daha oldu. 27 Ağustosa kadar ne kadar C.H.P. milletvekili varsa hepsi "vatan sathı"na döküleceklerdi ve Meclisi niçin toplantıya çağırdıklarını, rejimin durumunu, İktidarın tutumunu millete bir bir anlatacaklardı. Menderesin tertiplediği plân, en iyimser C.H.P. milletvekillerinin bile gözünü açmıştı ve bunlar artık, göze göz, dişe diş bir hürriyet mücadelesi yapılmadan memleket kaderinin bu, niyeti belli olmuş ekip elinden alınamayacağını anlamışlardı.

Fakat bunu anlayan, 1958 yılında sadece C.H.P. milletvekilleri olmadı. 1958, Orduda da, bir ihtilâl için gerekli gruplaşmaların daha fazla elle tutulur şekil aldığı yıldır. Çeşitli nüveler, İktidarın davranışları karşısında birbirlerine yaklaşıyorlar, temaslar kuruluyor, çengeller daha rahat atılıyordu. Huzursuzluk milletin bütün zümrelerine yayılıyordu. Mecliste bu derece önemli bir konuda geniş görüşme açılsa, İktidarın başı fikrini söylese, Muhalefetin başı görüşlerini anlatsa, herkese söz hakkı tanınsa, meseleler aydınlığa kavuşsa ne olurdu? İhtimal ki Menderesin politikasının bütün zaafları meydana çıkardı. Ama, Türkiye, ihtilal havasına 1958'de olduğu kadar girmezdi.

D.P. bunu anlamadı.

D.P. bunu anlamamakla da yetinmedi.

İsmet Paşa, 29 Temmuz Salı günü uçakla İstanbula hareket etti. İstanbulda kısa bir demeç verdi ve Dr. Namık Gediğin sözlerini cevaplandırdı. Meclis toplantısının yapıldığı Cumartesi ile Salı arasında İktidar gene bir takım marifetler yapmıştı.

Cumartesi günü, Muhalefete söz hakkının verilmemesi üzerine Hür. P. ve C.M.P. Grupları da birer tebliğ yayınlamışlardı. O gece İstanbul ve Ankara savcılıklarından gazetelere telefon edildi. Tebliğlerde suç vardı. "Eğer başa bir şey gelmesi istenilmiyorsa" bu tebliğler basılmamalıydı. Düşününüz bu, bir hukuk devletinde cereyan ediyordu. İstanbulda gazetelere Basın Yayın ve Turizm Bakanlığının temsilciliğinden de başvuruldu. Bir tavsiyeleri vardı. Meclisin toplantısının haberleri ve başlıkları Radyo Gazetesinin havasına uygun verilirse, Bakanlık pek müteşekkir kalacaktı. Bu rica savcıların ikazıyla birleşince, tabii bir tehditten başka mâna ifâde etmiyordu. Son dakikada, suçlu tebliğlere C.H.P.nin tebliği de katıldı. C.H.P. bir tahdidi önlemek için tebliğini sona saklamıştı

Bir ara, Meclisin hem iktidar, hem muhalefet kanatlarında belli başlı simalar İstanbul Lisesi mezunlarıydı. Göle, Aksal, Ökmen, Somuncuoğlu, Budakoğlu ve daha bir çokları birbirleriyle okul veya sınıf arkadaşlarıydı. Bu sıfatlarıyla birbirleriyle zaman zaman temas ederlerdi. Nedim Ökmen bir ara İstanbul Liseliler Derneğinin başkanlığını da yaptı.

Mecliste İsmet Paşaya söz vermemek bir anı geçiştirmiş de olsa uzun vâdede D.P.'ye ne kazandırmıştır? Hiç! Aksine, demokratik sistemin doğru dürüst işlemesine bu davranışlar mâni olmuştur. Meclis Başkanları İsmet Paşanın taleplerini reddetmeyi marifet bilirlerdi ve D.P. milletvekilleri de bunu çalım sebebi sayarlardı.

ve sadece gazetelere vermişti. Savcılık acaba bunda suç unsuru bulunduğunu nasıl anlamıştı? Anlamıştı, işte!

Gazeteler, tehditlere aldırmadılar. Savcılar, bundan da haberdar oldular. O zaman İstanbulda telefonun başına, bizzat savcı Hicabî Dinç geçti. Yazı işleri müdürlerini aradı ve onlara, tebliğleri yayınlamamalarını hep dostça tavsiye etti. Tavsiyesini dinlemezlerse, çok üzülecekti. Sahiden de ertesi gün, Ankarada Ulus ve Yeni Gün gazeteleri bu hayırhah ikazlara kulak asmamanın cezasını toplatılmak suretiyle çektiler. Kopkoyu bir tedhiş havası Türkiyenin üzerine çöküyordu. Ulusun toplattırılması sebebi daha da hazindir. Ulus, Mecliste söylenilen bir sözü manşete çıkarmıştı. Savcı, bu sözün metinde yazılmasına müsaade ediyordu. Ama bunu başlıkta vermek, bir suiniyetin ifadesiydi ve suiniyetin ceza görmesi hakka ve hukuka uygundu.

Aslında, Başkentte bu arada cereyan eden şuydu: Tebliğleri ve daha sonra, İsmet Paşanın Pazar günkü basın toplantısındaki sözlerini tetkik eden, savcılar değildi. Celâl Bayar, Çankayada bazı Bakanları topladı ve bir nevi kabine toplantısı yaptı. Tebliğler orada tetkik edildi. Bayar ve arkadaşları, bunların yayınını yasak etmeleri için İstanbul ve Ankara savcılarına emir verdiler. İsmet Paşanın sözleri de orada görüşüldü. Fakat onlara yayın yasağı konması göze alınmadı. Ethem Yetkinerin yarattığı İstanbul Hadisesinden sonra İsmet Paşayı konuşturmamanın faydalı olmadığı, okun tersine döndüğü ve atanı yaraladığı görülmüştü. Buna mukabil Pazartesi akşamı Gedik konuştu ve İsmet Paşayı cevaplandırdı. Salı günü İsmet Paşanın İstanbuldaki sözleri ona mukabeleydi.

Menderesin Bakanı, İsmet Paşayı verimsiz bir çekişmeye çekmek istemişti. Bu, Demokrat

İktidarın daima taktiğini teşkil etmiştir. Meselâ, haksız oldukları bir mesele var, değil mi? Hemen işi lâf kalabalığına boğmak veya o sırada başka bir hadise yaratmak suretiyle dikkati o taraftan uzaklaştırırlardı ve sonra o anı geçiştirdiklerini sanırlardı. C.H.P.nin 1958'lere kadar bu oyuna kapılmamış olduğunu söylemek zordur. 1958 o bakımdan da bir dönüm noktasıdır. O tarihten itibaren inisyatif çok daha geniş ölçüde İsmet Paşanın eline geçmişti ve tartışma konularını artık o tayin ediyor, dozu o veriyor, istediği çatışmaya giriyor, istemediğine girmiyordu. Buna mukabil D.P. saflarında 1958 ile 1960 arasında görülen, tam bir şaşkınlıktı. Unutulmamalıdır ki 27 Mayısın arefesinde Menderes bir, seçime gitmek istiyor, bir. bundan vazgeçiyor, bir, istifayı düşünüyor, bir cayıyor, bir, bazı safra Bakanları atmayı kararlaştırıyor, bir bunların muhafazasını tercih ediyordu.

O hafta da İstanbulda İsmet Paşa, Namık; Gediğe "Başka kapıya git!" tarzında bir cevap verdi ve memlekete yakında çok daha önemli-şeyler söyleyeceğini bildirdi

Tabii bu Ankarada, kulaklara bir daha kar suyu kaçırdı.

İsmet Paşa onbeş gün kadar İstanbulda, Heybeliadada kaldı. Hemen her gün denize giriyordu. Güneşten yanmıştı. Canlı, sıhhatli bir hali vardı. Kendisine "Paşam, sıkı mücadele size yarıyor" diye takılıyordum. Keyifle gülüyordu. Onun bu rahat haliyle D.P. Büyüklerinin sıkıntılı, berbat hali arasında 1958 yazında ne büyük fark vardı. Her şey, bir sakat yolu tutmuş bulundukları için D.P. Büyüklerine mesele oluyordu.

O günler zarfında bir gece, Heybeliadadan meşhur Viya motörüyle Ortaköye, Lidoya gittiğimiz akşamı hatırlıyorum. Deniz nefisti. Sanırım, mehtap da vardı. Gidişimiz rahat geçti. Lidoda C.H.P.'liler bir yemek tertiplemişlerdi. İsmet Paşaya müthiş tezahürat yaptılar. Partili hanımlar, kayınvaldemin hiç tasvipkâr olmayan nazarları altında Genel Başkanlarını şapur şupur öptüler. Kayınvaldem, hanımlar kocasının elini öptüklerinde gene müsamahalıdır. Ama, yanaktan öpmenin lüzumunu da, doğrusu anlamaz.

DP. Grupunu teşkil eden milletvekilleri, Muhalefetin önergesi gürültüye getirildikten sonra ezik halde salonu terkettiler. Ama aslında bunlar bir cesaret, hattâ bir fikir sahibi değillerdi. Kaderin sevkiyle memleket kaderinde söz sahibi olacak bir mevkiye gelmişler, fakat orada kalmaktan başka şey düşünemez olmuşlardı. Yukarda görünen, D.P.'nin 1950 seçimleriyle Meclise giren grupudur. Bu kellelerden, sonuna kadar, D.P. içinde kalanlar çoğunluğu teşkil ettiler.

D.P. bir **sertlik** hareketi yapmak istedi mi, **biçilmiş** kaftan **Dr. Namık Gedikti. Gedik böyle işlerin** gönüllüsüydü **ve atar,** tutardı. Zaten **1958 yazında** Gediğin yıldızı, D.P. içinde mütemadi**yen** parlıyordu ve kendisini rakipleri **çekemiyorlardı. O** yüzden **onlar da** sertlikte Gedikten **aşağı kalmak i**stemiyorlardı.

Dönüşte, tam motöre bindik, motor bozulmaz mı? Saatlerce tamir için, Ortaköy rıhtımında kaldık. İsmet Paşaya, Taşlığa gidip yatmak teklif edildi. Kabul etmedi. Motörün kabinine çekildi, mışıl mışıl uyudu. İsmet Paşanın, her durumda, başını yastığa kor komaz uyuyabilmesi beni hep şaşırtmıştır. Daha sonraları, meşhur 22 Şubat akşamı da, herkes Tâlât Aydemirden ültimatom cevabı beklerken onun Hava Kuvvetleri karargahında Tanselin yatağına yatıp bir güzel uyku çekmesi başkalarını da şaşırtacaktır ya..

Heybeliadaya sabaha karşı üçte dönebildik. Gün yavaş yavaş ışımaya başlıyordu. İs met Paşa neşeyle indi, eve gittiğinde, hiç bir aralık vermemiş gibi, uykusuna devam etti.

Irak İhtilâli, meşhur Fransız İhtilâli gibi 14 Temmuz sabahı olmuştu. Daha Temmuz ayı bitmeden, Kasımın hareketini başta aceleyle "milletlerarası şekavet" diye vasıflandıran ve Bağdada karşı seferler tertiplemeye kalkışan Menderes Hükümeti "milletlerarası şaki"nin hükümetini tanıdı ve onunla normal münasebetler kurdu. Bir defa daha, "Vah gidene!" olmuştu. Faysal, Abdülillah ve Nuri Saidin yok olmasıyla birlikte Bağdat Paktının Doğulu liderlerinin toplantıları da rengini ve tabii cümbüşlü havasını kaybetti. CENTO fazla önemi olmayan bir pakt haline geldi.

Biraz sonra da, D.P. İktidarı, iktisadî sahadaki meşhur "4 Ağustos stabilizasyon kararları"nı ilan etti.

Gelecek yazı;

Gözler İktisatta

nim de haberim olması lazımdı. Sizin bu tutumunuzu tasvip etmiyorum!"

Öztürk, beklemediği bu sözler karşısında şaşırdı. Neden sonra, bir Müsteşarın Bakanına karsı böyle konuşmaması gerektiğini, kendine has, fakat bir Hükümet üyesine yakışmayacak bir üslûpla hatırlattı. Görüşmenin çıkmaza girdiğini anla yan Müsteşar, 15 gün izinle görevinden ayrıldı.

Günlerini istirahatla geçirmekte olan Baklacıoğlu, Öztürkle aralarında beliren görüş ayrılığının nasıl sonuçlanabileceğine dair bir soruya şu cevabı verdi:

"— Son tayinler benim haberim olmadan yapılmıştır. Bu davranış devlet idaresindeki geleneklere ve tatbikata aykırıdır. 22 yıllık bir hizmetim vardır. İstifa etmeyi düşünmüyorum, ama iznim sona erince bir başka göreve naklimi isteyeceğim."

Olayların bundan sonra kaydettiği gelişmeler, bir zihniyeti ortaya koyması bakımından ilgi çekici oldu. Asral, Yenal ve Çetintaş, Danıştaya başvurarak, haklarının korunmasını istediler. Aradan çok geçmedi, Danıştay karar verdi: Girişilen tasarruf durdurulacaktı!

Karar, bir takım ayak oyunlarında meharet sahibi Öztürk üzerinde bir şok tesiri yaptı. Boşalan yerlere tâyin yapılmış, yeni Başmüşavirle Müsteşar Yardımcısı görevlerine başlamışlardı. Yalnız, Devlet Hava Meydanları Genel Müdürlüğüne getirilen Nurettin Özdemirin tâyini ile ilgili kararname henüz Resmî Gazetede yayınlanmamıştı. İşte, emekliye sevkedilenlerin yüreğine su serpen Danıştay kararı bu sırada ilân edildi. Eski Genel Müdür Muhittin Asral, elindeki kararla birlikte, geride bıraktığımız haftanın sonunda Cuma günü görevine yeniden başladı. Şu anda Devlet Hava Meydanları İşletmesi iki genel müdüre sahip bulunmaktadır. Bu komik durum, İşletmede keşmekeşe sebep olmuştur. Hayretler içinde kalan memur lar, "dur bakalım, ne olacak?" diye rek, Danıştayın vereceği kesin kara rı beklemektedirler.

Öztürk şimdi bu mesele ile meşguldür. Bakanlığının hukuk müşavirlerine, Danıştaya yapılacak mukabil itiraz dilekçesini hazırlatmaktadır. Kendisine, bu karışık durum sorulduğunda ise verdiği cevap şudur:

"— Bir hareket ve enerjik tutum içine girdim. Yorulanlar, yarı yolda kalanlar, isteksiz ve gönülsüz çalışanlar, hiç şüphesiz bizimle beraber olamazlar. Ölçülerimiz tamamen objektiftir. Şahsî ve hissî hiçbir sebep bahis konusu olamaz."

Nurlu ufuklara doğru

Bu keyfi tasarruflar sadece Ulaştırma Bakanlığında olmamaktadır. Diğer bütün Bakanlıklarda da, özellikle yüksek kademelerde, geniş çapta nakil ve tâyinler yapılmakta, boşalan yerlere ya Demirelin ahbabı mühendisler, ya da bir partili kadar aktif çalışabilecek AP eğilimli kimseler atanmaktadır. Nitekim, Hükümetin güvenoyu almasından bu yana 32 yüksek dereceli memur görevinden alınmış, 300'e yakın küçük memurun da yerleri değiştirilmiştir. Çağlayangil sıranın Büyük Elçilerde olduğunu açıklamıştır.

Faruk Sükan
Namık Gedik No: 2

AP Hükümetinin boy hedeflerini teşkil eden genel müdürlerden beşinin ilk kademede azledilmesinden sonra, şimdi sıra diğerlerine gelmiş tir. Meselâ, IV. Koalisyon zamanın da İller Bankası Genel Müdürü Selâhattin Babüroğlunun değiştiril mesi için büyük gayret sarfeden, fakat İmar Bakanlığının başında bulunan prensip sahibi Recai İskenderoğlunu buna razı edemeyen Faruk Sükan, gene sahnede görünmeğe başlamıştır. Ancak, ipler başkasının elindedir. Azledilen genel müdürler meselesinde olduğu gibi, sahne arkasında gene Demirel bulunmaktadır. Gayretin sebebi ise açıktır! Babüroğlu, seçim öncesinin bir kısım faturalarının usulsüz avans veya kredi sağlamakla ödenmesine şiddetle karşı çıkan ve bunu çeşitli vesilelerle defalarca ortaya koyan, bir genel müdürdür. Tabii böyle bir yöneticinin, bilhassa AP İktidarı için önemli bir müessese olan İller Bankasının başında tutulmasına imkân yoktur.

Gruplar faaliyette

Faruk Sükan bir yandan Babüroğlunun azledilmesi için uğraşırken, bir yandan da vali ve emniyet müdürlerinin yer değiştirmesini hedef tutan kararnameleri hazırlamakla meşguldür. Hükümete yakın çevrelerden sızan haberlere göre, değiştirilecek vali ve emniyet müdürlerinin sayısı 100 civarındadır. Kararnamelerin hazırlanışında gözönünde, tutulan ölçü de, vali ve emniyet müdürlerinin AP'li olup olmadıklarıdır.

Yüksek dereceli memurlar arasında yapılan ve bütün hızıyla devam edeceğinden kimsenin şüphesi bulunmayan keyfi tâyin ve nakiller, muhalefet partilerinin üzerinde titizlikle durdukları bir mesele haline gelmiştir. Mecliste bir Genel Görüşme açılması için Meclis Başkanlığına başvurulmasını kararlaştıran CHP Grup Yönetim Kurulunun görevlendirdiği bir komisyon, bu konudaki hazırlıklarını tamamlamak üzeredir. CHP Grup Yönetim Kurulu, muhtemelen bu hafta içinde, Mecliste Genel Görüşme açılması için Meclis Başkanlığına başvuracaktır. Bu arada, TİP Grupu da aynı konuda Genel Görüşme açılmasını istemiştir.

İşin ilgi çekici tarafı şudur ki, AP Grupunun Demirele karşı olan kanadı da, meselenin Grupa getirilmesi için hazırlıklara başlamıştır. Liderliğini Demirelin rakibi Bilgiçin yaptığı bu kanadın mensupları, keyfî nakil ve tâyinlerin AP'ye büyük ölçüde zarar vereceğini söylemekte ve Hükümeti frenlemek için Grupta çetin bir mücadeleye girişeceklerini belirtmektedirler.

İKTİSADİ VE MALÎ SAHADA

Kotalar

Enflâsyon kapıyı çalınca..

"Özel sektörü sevmek fazilettir" sözünü âmentü haline getirmiş olan Ticaret Bakanı Macit Zeren, geçtiğimiz hafta Pazartesi günü yaptığı, yeni kotalarla ilgili basın toplantısında, "fazilet uğruna verdiği mücadeleden yenik çıktığını" açıklamıştır. İlk bakışta fantezi gibi gözüken bu sözler, aslında, Türkiyeyi bekleyen yeni problemleri de işaret etmektedir. Zira, Türkiyenin bu yılın ilk altı ayında yapacağı ithalâtı ve ithalât rejiminde uygulanacak politikayı da açıklayan Bakan, özel sektörün uzattığı faturalardan birine "Hayır" demek zorunda kalındığım itiraf etmiştir. Bu "Hayır"ın temelinde, enflâsyon şartlarının mevcudiyeti gerçeği yatmaktadır.

Yeni kotalarla ilgili çalışmaların başlangıcında, özel sektör adına toplantılara katılanlar, özel sektörün ithalât rejiminde ve kotalarda bazı istekleri olduğunu ve bunların başında da "ithalâtta uygulanan teminat nispetlerinin indirilmesi" isteği bulunduğunu söylemişlerdi. Özel sektörün ikinci ana isteği de, kotaların altı aylık olarak değil, yıllık olarak tanzimi idi. Bu istekler kabul edilirse, özel sektör, liberasyon listelerinde yer alan maddelerin ithalâtında, ithal edilecek malın dış değerinin yüzde 100'ünü veya, 2 numaralı listedeki liberasyon mallarında olduğu gibi, yüzde 75'ini türk lirası olarak, teminat akçesi diye Merkez Bankasına yatırmak külfetinden kurtulacak, böylece, bir meselesini daha çözmüş ve rahatlamış olacaktı.

Özel sektörün bu istekleri bazı teknisyenleri harekete geçirmiş, mesele üzerinde geniş tartışmaların başlamasına yol açmıştır. Bu teknisyenler arasında, başta Plancılar olmak üzere, maliyeciler, Merkez

Macit Zeren konuşuyor
Aslını inkâr eden haramzadedir

Bankası ilgilileri ve hattâ Ticaret Bakanlığı ilgilileri bulunmaktadır. Bu teknisyenler, özel sektörün teminatlarla ilgili isteğini, enflâsyonu kaçınılmaz hale sokacağı için uygun görmemişlerdir. Kotaların altışar aylık değil, yıllık yapılması ve bütün bir yıl boyunca yapılacak ithalâtın ve uygulanacak rejimin önceden bilinmesi isteğini de, spekülatif faaliyetleri arttıracağı gerekçesiyle kabul etmemişlerdir.

Gizlenemeyen gerçekler

Maliyeciler ve Plâncılar, 1964 yılının Kasım ayından bu Kasım ayına kadarki bir yıllık süre içinde fiyatların yüzde 13 arttığını söylemişlerdir. Son yirmi yıl içinde, bir yıllık artışların bu dereceyi bulduğu görülmemiştir. Son İnönü Kabinesini bütçeyi reddederek düşüren, sonra da "Bizim beğenmediğimiz sizin bütçeniz değildi. Biz sizi iktidardan düşürmek istedik" diyen AP yetkilileri şimdi, aşırı fiyat yükselmeleri ve enflâsyon belâsı ile karşıkarşıyadırlar. AP'nin bu konuda en büyük talihsizliği, DP'li çevrelerle yakın ilişkileri ve bu çevrelerle birçok konulardaki ülkü birliğidir. AP, ya bu çevrelerin kendisinden beklediğini verecek ve bu durumda büyük ekonomik ve sosyal meselelerle karşıkarşıya kalacaktır, ya da bunları karşılayamıyacak ve cesaretsiz bir tutumla hem bu çevreleri, hem de geniş anlamda halkı kaybedecektir. Bu ikinci ihtimal, hergün biraz daha kuvvetlenmektedir. AP, "gönlüm sendedir" diye diye, özel sektöre yan çizmeye başlamıştır bile... Bunun sebebi, AP'nin bazı gerçekleri görmüş olması değil, paniğe kapılmasıdır. Dış ilişkilerimizin bozulmaması için fiyatlarda istikrar şarttır. Yabancı heyetler hep, paramızın değeri, ekonomimizde enflâsyon şartlarının mevcudiyeti üzerinde durmaktadırlar. Bu, dış ilişkilerimizi ciddi şekilde sarsabilecek bir durumdur.

Gerçekten de, teminat hadlerinin indirilmesiyle efektif para hacminde 1 milyar lira kadar bir artış olacaktır. Maliyecilerin hesaplarına göre, en son bilgiler, teminat şeklinde piyasadan toplanan ve Merkez Bankası tarafından bloke edilen paraların toplamının 576 milyon lira olduğunu göstermektedir. 1 numaralı liberasyon listesinde yüzde 100, 2 numaralı liberasyon listesinde ise yüzde 75 olan bu teminat hadleri, özel sektörün istediği gibi yüzde 20'ye indirilseydi, Merkez Bankasındaki bloke paraların 400 milyonunun iadesi gerekecekti. İade edilecek bu paralar, kısa zamanda diğer ticarî bankalara geçecek, bankalar mevduatlarındaki artış miktarının iki-üç katı kadar fazla kredi açma imkânı bulacaklar ve sonuç olarak, iade edilecek 400 milyon lira. ile en az 1 milyar lira kadar efektif para yaratılmış olacaktı. Efektif para hacmindeki bu artış, toplam talepte de aynı miktarda bir artış demektir. Enflâsyonun ise; mal azlığı ve talep fazlalığı yüzünden ortaya çıktığı bilinen bir husustur.

Teminat hadlerindeki indirimi bu görüşle reddeden teknisyenler, Hükümete görüşlerini kabul ettirmişlerdir. Bu olay, AP'nin içinde bulunduğu durumun vehametini göstermektedir.

Gülbenkyan

kadın dediğin

Milyoner Gülbenkyanın hayatına dair hazırlanan yedi yanlık serinin dördüncü yazısı aşağıdadır. Özden Tokerin, o kendine has üslubuyla kaleme aldığı seri yazının bu haftaki kısmında, dünyanın sayılı, milyonerlerinden Gülbenkyanın merak edilen hayatının bir başka yönü, evlilik yönü, anlatılmaktadır. Gülbenkyanın "İdeal kadın", evlilik ve mutluluk anlayışı, bu yazıda, kendi ağzından ifade edilmektedir.

Gülbenkyanla konuşurken, arkadaşım resmimizi çekiyordu. Bunu hisseden evsahibim, türkçe:
"- Aman, aman, güzel çıkayım"

Kaşlarının uçlarını kıvırdı, saçlarını, sakalını düzeltti. Pipo içiyordu. "Bunu bir hanımın yanında içmek yakışık almaz" diyerek, bir kenara bıraktı. Masanın üzerindeki bir kutudan bir puro çıkardı. İtina ile yakmağa başladı. Her ikisini de büyük bir zevkle içtiği belliydi.

"- Sigara da içiyor musunuz?" diye sordum.

"-Bıraktım. Sadece karımı beklerken içerim. Ama dörtbuçuk senedir ağzıma koymadım" deyince, karısı dahil, hepimiz gülmeğe, başladık.

Bayan Gülbenkyan:

"—Gördün mü, ağzınla yakalandın!.. Demek ki seni hiç bekletmiyorum, şikâyet edemezsin artık... İdeal bir karın var!.." dedi.

Tam sırasıydı. Gülbenkyana:

"— Sizce ideal kadın nasıl olmalıdır?" diye sordum.

Şaşkın bir ifade takındı:

"- Aman, bu ne biçim sual? Tabii ki, karım gibi... O, ideal kadının ta kendisi!.."

İdeal kadın Bayan Gülbenkyan uzun boylu, balık etinde, ellibeş yaşlarında, sade, kibar bir hanımefendi. Kumral saçları, gülen gözleri var. Üzerine puantiye ince bir bluz, düz bir etek giymiş. Her haliyle, kocasına karşı çok dikkatli, becerikli bir ev kadını olduğu anlaşılıyor.

"— İdeal miyim, bilmem ama, herhalde benden evvelki iki karısının mecmuundan daha fazla dayandım. Onsekiz senelik evliyiz" dedi.

Gülbenkyan:

"— Allahın hakkı üçtür" diyerek güldü ve devam etti:

"— Bir kadının vazifesi, kocasının saadetini ve rahatını temin etmektir. Bunda muvaffak olan kadın bence idealdir."

Karısı:

"— Bunu söylemek kolay, fakat tatbik etmeğe imkân var mı, bilmem" diyerek Gülbenkyanın lâfını kesti. "Biraz evvel haftalık yemek listesini hazırladım. Eminim, et olunca balık, balık olunca da et istiyecek."

Evsahibimiz, ona hak vermemizi ister gibi bize döndü:

"— Tabii.. Zeki bir kadın, kocasının aklından geçeni anlar. Her şeyi söyledikten sonra, ne kıymeti kalır!.."

Arzularının telepati ile hissedilmesini isteyen Gülbenkyanın kolay bir koca olmadığı anlaşılıyor. Fakat Bayan Gülbenkyan halinden hiç de şikâyetçi görünmüyor.

Gönül maceraları

Mari Berthe de Ayala, Gülbenkyanın üçüncü karısı. Nubar ilk olarak 26 yaşında iken güzel bir ispanyol kızı ile evlendi. Herminia, zengin, iyi bir ailenin kızıydı. Fakat katolikti. Nubar ise gregoryen. Her iki tarafın anne ve babalan, bu işe muarızdılar. Gayriresmî olarak iki sene nişanlı kaldılar. Ne yapıldı, ne söylendiyse gençlere tesir etmedi. Nubar, babasıyla arasının açılmasını, hattâ işinden olmayı göze aldı. Daha önce bana anlattığı gibi, babasının yanından ayrıldı, Royal Dutch Shell petrol kumpanyasında iş buldu ve 1922'de Herminia ile evlendi.

Büyükler haklı çıktılar. Bu izdivaç pek uzun sürmedi. Her ikisi de gençti, zengindi, şımarık büyümüştü. Herminia, Nubarın çok titiz davrandığı yemek ve misafir ağırlamak işinde ihmalkârlık ediyordu. Hep sinden önemlisi, yakışıklı, uçan genç adam başka bir güzele kalbini kaptırmakta gecikmedi.

Cannes'da bir akşam uzun boy lu, kırmızı saçlı bir kadın nazarı dikkatini çekti. Tanıştılar. Artistti. Adı da Dore idi. Her ikisi de evliydi. Fa kat bu, ahbaplıklarının ilerlemesine engel olmadı. Serbest kalmanın yol

Gülbenkyan anlatıyor, Özden Toker dinliyor

Görücü usûlü evlenmenin fazileti

Gülbenkyan eşi ile birlikte
Rahat ve mutlu

larını aradılar, buldular ve 1928'de evlendiler. Dore kendisini kocasının ailesine sevdirmeğe gayret etti. Yemeklerine, dostlarına karşı çok dikkatli davrandı. Onu memnun etmek için elinden geleni yaptı. Fakat zamanla bu da kâfi gelmedi. Neticede onu mesut etmekten fazla rahat ettirmeğe muvaffak oldu. Rahat da ateşli Nubara batmağa başladı. Bir arkadaşı vasıtası ile başka bir hanımla tanıştı. Onun hatırı için, bir zamandır ihmal ettiği ava tekrar başladı. Allahtan, bu macerası evlilikle nihayet bulmadı. Fakat ava başlaması işine yaradı. 1934 senesinde bir av partisinde şimdiki karısı ile tanıştı.

Boylu - poslu, gösterişli genç kadın Rheims şehrinin meşhur şampanya imalâtçısı Louis de Ayala'nın kızı idi. Gülbenkyanı ismen tanıyordu. Maceralarını, beğendiği kadınlara orkide -hem de küfe dolusu- yolladığını duymuştu. Arkadaşlarıyla bahse tutuştu. Ona da çiçek gelecekti! Hakikaten at sırtında ilk karşılaşmalarında çapkın Nubarın dikkatini çekti ve Mari bahsi kazandı.

Tanıştıkları zaman genç kadın evliydi. İki oğlu vardı. Gülbenkyan bu sefer daha sabırlı davrandı. Her iki tarat, hislerinden emin oluncaya kadar beklediler. Araya harp girdi. Serbest kalınca, tanıştıktan tam 14 sene sonra evlendiler.

Üçüncü gelin, Gülbenkyan ailesinde herkesin tasvibi ile karşılandı. Kayınpeder, kayınvalde, görümce, hepsi Mariyi kısa zamanda benimsediler. Zeki kadın, başta kocası, hepsini idare etmesini bildi.

Yetmiş yaşına gelen Gülbenkyan uslandı, bir "play-boy" olmaktan vazgeçti mi, bunu ancak kendisi bilir. Fakat karısı onun arzuladığı rahat ve mesut yuvayı kurmağa muvaffak olmuş. Kocasını muhafaza etmeğe de azimli. Kendinden emin bir tavırla:

"— Kıskanç değilim ama, ortak da istemem" diyor.

Sular durulunca..

Gülbenkyan:

"— Zavallı annem beni hep, görücü usûlü ile evlendirmek isterdi" dedi. "Tabiî, bunu hiç yapamadı. Her üç karımla sevişerek evlendim. Son defa Mari ile, nikahlanmadan evvel annem gene kolları sıvadı, tanıdık ermeni aileleri arasından bana münasip bir namzet buldu. Ona, kıza hiç bir itirazım olmadığını, fakat elli yaşından sonra tanımadığım bir insanla yaşayamayacağımı tatlılıkla anlattım."

Hemen ilâve etti:

"—Yanlış anlamayın. Ben bu tarz evliliğin aleyhinde değilim. Tam aksine!.. Bence bu, çok doğru, muvaffakiyet şansı diğerinden daha fazla olan bir usûl. Yazık ki, bu adet yavaş yavaş ortadan kalkıyor. Boşanmalar da o nispette artıyor."

Evsahibime, bu müşahedesine rağmen her üç evliliğinde de niçin görücü usûlü ile evlenmediğini sorunca, güldü:

"— Bana bakmayın; benim şartlarım başkaydı. Ermeniyim, fakat yetmiş senedir burada yaşadım. Ailemin seçeceği, kendi aslımdan olan bir kızla anlaşmam imkânsızdı. Fakat gençlere tavsiyem, evlenmeden evvel annelerine, babalarına danışsınlar, emin olun kârlı çıkarlar."

Mari Gülbenkyan ideal bir eş, becerikli bir ev kadım. Sosyal hizmetlerde faal bir rol oynamaktan da geri kalmıyor. Kızılhaçta çalışıyor. Buckinghamshire kolunun başkanı. Bu, oldukça önemli bir mevkiymiş. Kocası onunla, "Mariyi lâcivert - beyaz üniforması ile görmelisiniz! Tam bir zaptiyeye benziyor" diye iftihar ediyor. Bayan Gülbenkyan:

"— O da ne?" dedi.

Kocası izah etti:

"— Jandarma!."

Hep beraber güldük.

Yanındayken karısına takılmaktan hoşlanan Gülbenkyan, arkasından onu hararetle methediyor. Günlük bütün işleriyle ilgilenen, zihnin den geçenleri keşfedip rahatını temin eden, arzularını yerine getiren hep o. Evsahibim:

"— Şımarmasın diye yanımdayken söylemem ama, karım eşsiz bir kadın. Her şeyim için ona muhtacım. Benim gibi müşkülpesent bir adamı memnun etmek kolay değil. Sayesinde hem rahatım, hem de mesut. Velhasıl, şanslı bir, erkeğim.." diyor.

Bayan Gülbenkyan türkçe bilmediğine göre, bu satırları sâdece eşi okuyabilecek. Artık Nubar Gülbenkyan bunu Bayan Gülbenkyana ister tercüme etsin, ister etmesin!

Tüli'den haberler

Mahkeme eliyle aldığımız tekziptir:

Akis dergisi yazı işleri müdürlüğüne

11 ekim 1965 tarih ve 590 sayılı dergınizin Tülinden haberler sayfasında benim bir yemek verdiğim ve orada bir yudum viski içtiğim yazılmaktadır. Kimseye böyle bir yemek vermedim ve viskide içmedim. Yeşil ay fahri başkanı olmaklığım dolayısile böyle bir hareketde bulunmayacağım tabiidir. Bu açıklamamın ilk çıkacak nüshanızın ayni sayfasında yayınlanmasını rica ederim
14/X/65 Saygılarımla
Prof. Dr. Fahreddin Kerim Gökay
Göztepe Kayışdağı cad. 12.
İstanbul

Sürpriz bir nikah

Cumhurbaşkanı Cemal Gürselin eşi Melâhat Gürselin ötedenberi biricik arzusu, biricik oğlunu evlendirmekti. Özdemir Gürselin evliliği üzerine şimdiye kadar birçok söylenti çıktı. Türk müziği sanatkârlarından Muzaffer İlkarın kızı Pelin İlkar ile nişanlanacak denildi, gerçekleşmedi. Hanzadenin kızı Fâzıla ile evlenecek denildi, aslı çıkmadı. Derken, Özdemir Gürsel, adı hiç bir söylentiye karışmamış bir gençkızla nikâh masasına oturuverdi.

1965 yılının son Perşembesi, Çankaya Köşkünde yapılan nikâh töreninde Gürsel ailesinin çok yakın birkaç dostundan başka kimse bulunmadı. Genel Sekreter Nasır Zeytinoğlu ile Muhafız Alayı Komutanı Albay İsmail Hakkı Bayındırın tanıklığında kıyılan nikâhta, Melâhat Gürselin sevinci ölçüsüzdü. Şimdi kollarını sıvamış, gelininin çeyizini hazırlamakla meşgul. 10 Şubata düğün var. Bu düğüne gitmeye hazırlananların sayısı da çok kabarık. Bilhassa Ozdemir Gürselin iş hayatındaki dostları, daha şimdiden, düğün hediyelerini hazırlıyorlarmış. Bir söylentiye göre, genç Gürsele çok kıymetli hediyeler verilecekmiş. Bu arada, meselâ bir yalıdan bile bahsediliyor. Yeni evlenen bir çifte balayı için bundan daha güzel bir hediye olabilir mi? Fakat Cemal Gürsel, böyle şeylerin söylentisinden bile hoşlanmıyormuş. Belki hakkı var, fakat Özdemir Gürselin iş arkadaşları, "mürvete endaze olmaz" diyorlar.

Fikir ve zikir

AP'nin ucuz, demagojik politikası yılbaşı eğlencelerinde bile hissedildi. 1965'in son günü birçok AP'li şöyle diyordu: "Efendim, ramazan olduğu için hiç bir şey yapmıyoruz, evde oturacağız.. İçki falan içilmiyor, nasıl olsa."

Fakat davranışlar sözlere uymadı. A.P.'liler, kalabalık yerlerde, pavyonlarda pek görünmeseler de, evlerdeki masaların başında içki de içtiler, oyun da oynadılar. Buna karşılık C.H.P.'liler demagojiden uzak bir yılbaşı geçirdiler. Kimi Orhanın ye-

Ayşe Saner ile Halil Fıratlı nikah töreninde
Kanatlar takdirken

TİYATRO KLÜBÜ — BP Şirketi, İstanbulda bir Tiyatro Klübü kurmuştur. Geride bıraktığımız hafta şirketin salonunda bir temsil veren Tiyatro Klübü elemanları çok başarılı olmuşlardır. Daha çok modern eserlere önem veren Klüp, çalışmalarına devam etmektedir.

rinde, kimi Tenis Klübünde, kimi Süreyyadaydı. Hepsi de gecenin tadını çıkardılar, "Dağ başını duman almış" marşını söyliyerek yeni yılı karşıladılar.

"Geçmiş olsun", "nice yıllara.!"

Yılbaşı gecesi Süreyya pavyonunun köşe masasında oturan Dışişleri Genel Sekreteri Halûk Bayülken. Bakanlığın genç memurları tarafından tebrik ediliyor, "Geçmiş olsun" ve "nice yıllara" dileklerini beraberce kabul ediyordu. Birleşmiş Milletler toplantısından döndüğündenberi hasta olan Genel Sekreter ilk defa o akşam dışarı çıkmış, yılbaşı gecesini Süreyyada geçiriyordu. Yanında Protokol Umum Müdürlüğünden Necdet Özmen ve eşi, Suudi Arabistan ve Kanada elçileri vardı. İki elçiyi görenler, Birleşmiş Milletlerdeki oylamayı hatırladılar.

Ankara sosyetesinin başka grupları da yeni yılı Süreyyada karşıladılar. A.P.'nin perhizsiz milletvekillerinden Prof. Dr. Recai Ergüder ailesi, Vedat ve Mualla Abut, Sabahattin ve Günsel Fenmen, manken Deniz Adanalı, Kazanın sahibi Fuat Ökmen ve eşi, Mehmet Emin Ercan ve eşi, manken Tülin Okan, Prof. Sermet Akgün ve eşi ile -tabiî- Ayşe Kulin... Ve tabiî, Üner Kırdar ile! İki yılın eşiğinde, iki gencin evlenip evlenmiyecekleri de tartışıldı. Ufukta hiç bir belirti yok. Ayşe Kulin o akşam, Üner Kırdardan başkalarıyla da dans etti. Genç hariciyeci de piposunu tüttürerek onu seyretti.

Meyhanede karşılama

Devlet Tiyatrosundan Cüneyt Gökçer ve TOTSİS'e karşı açtığı savaşta onu destekleyen grup, yani Tomris Oğuzalp, Ali Cengiz Çelenk, Bozkurt Kuruç, Raik Alnıaçık ve eşleriyle Nihat Akçan ve nişanlısı, Orhanın meyhanesinde buluştular, yılın son aylarının üzüntüsünü ve gürültüsünü meyhane havasında unutmağa çalıştılar. Operadan yılın sanatçı kadını seçilen Sevda Aydan ve kocası, Mete Uğur, dekoratör Tarık Levendoğlu da oradaydılar. Yeni yılı, şarkılar söyleyerek, büyük bir neşe içinde karşıladılar.

Tiyatrocular birarada

İstanbul sahnelerinin ünlü kişileri ise Oryantalde buluştular, hep birlikte bir gece geçirdiler. Dormen **tiyatrosu, Kent oyuncuları, Şehir Tiyatrosunun genç kadrosu hep buradaydı. Şehir Tiyatrosu mensupları, yeni yılın ilk oyunu olarak "Oppenheimer"i oynamanın heyecanı içindeydiler. Yıldız Kenter, yanında kızıyla, çok mesuttu.**

Şehir Tiyatrosundan bir grup da Şükriye Atavın evinde toplanarak eğlendi. Biraz da tiyatro dedikodusu yaptılar.

Şıklık rekoru

Yılbaşı gecesi İstanbulun şıklığı Hiltonda görüldü. Mefkure Şerbetçiler, Leylâ Çelikbaşlar, *Mehire* Çizmeciler, Yüksel Behliller hep Hiltondaydılar. Hepsi birbirinden şıktı. Şıklıklarını göstermekten eğlenmeğe vakit bulamadıkları iddia ediliyor.

Biraz da eğlence...

***Kemal* Kurdaş, bilimsel çalışmalar yanında sosyal çalışmaları da ihmal etmiyor. Orta Doğu Üniversitesinin öğretim üyeleri sık sık biraraya geliyorlar. Yılbaşı gecesini de beraber geçirdiler. Üniversitenin toplantı salonunda zengin programlı bir balo tertiplenmişti. Bütün yılı bilimsel çalışmalar ve tartışmalarla geçiren Orta Doğu Üniversitesi, yılbaşını çok neşeli geçirdi, oryantal danslar, atraksiyonlarla başka bir âlemde yaşadı.**

Amerikaya bir gelin

Yeni yılın ilk gününde Amerikaya da bir gelin yollandı: Ayşe Fıratlı!.. Ayşe Saner (Fıratlı) ile Halil Fıratlı, eski yılın son haftasında evlenip, yeni yılın ilk günü Yeni Dünyaya uçtular. İki karpuzu bir koltuğa sığdırıp, evlilikle üniversite tahsilini beraberce yürütecekler. Geçirdiğimiz haftanın sonunda Ankara Palasta yapılan nikâh töreninde yılın en şık kalabalığı toplandı. Başka toplantılarda pek görünmeyen bir kalabalıktı denilebilir. Can Akçağlılar, Alev Berkerler şıklıklarıyla ilgi çeken kadınlardı. Ayşe Fıratlı, Faize moda salonunda dikilen, üzeri işli saten gelinliği, uzun duvağıyla çok güzel bir gelindi. Bazı kimseler, yeni evlilerin çok genç, âdeta çocuk olduğunu ileri sürüyor, bu kadar genç evlenmenin iyi mi, kötü mü olduğunu tartışıyorlardı. Fakat Halil Fıratlı ve güzel gelin saadetten uçuyorlardı. O yaşta insan her şeyi kanat takarak karşılar, değil mi?

OPON

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Vietnam

Uzayan sessizlik

Eğer bundan daha birkaç gün önce biri çıkıp da yeni yılla birlikte Vietnamda barış ümitlerinin doğacağını söyleseydi, herhalde, buna pek inanan olmazdı. Fakat ihtiyar dünya sürprizlere artık o kadar alışmıştır ki, şu sırada ortalıkta dolaşan barış sözleri kimseyi şaşırtmıyor.

Birleşik Amerikanın, noel vesilesiyle **Kuzey** Vietnama yapılan hava akınlarını kesmesinden sonra, bütün dünyada, Vietnam barışı konusunda yeni ümitler belirmiştir. Washington'un, hava akınlarının kesilmesiyle birlikte büyük bir barış saldırısına girişmesi, bu ümitleri daha da çoğaltmaktadır. Şu satırların yazıldığı sıralarda, Başkan Johnson'un özel temsilcisi Averell Harriman Varşova ve Belgradda, Birleşik Amerikanın Birleşmiş Milletlerdeki devamlı temsilcisi Arthur Goldberg Vatikanda, Amerikan başkan yardımcısı Hubert Humphrey Asyada, Beyaz Saray danışmanı McGeorge Bundy Ottowa'da yaptıkları görüşmeleri tamamlamış bulunmaktadırlar. Batılı basından anlaşıldığına göre, bu görüşmelerin hemen hepsi Vietnam konusunda olmuştur. **Gene** bu satırların yazıldığı sırada, geçen ay Kremlinde yapılan değişiklikler sırasında başbakan yardımcılığından alınıp partiiçi görevlere getirildikten sonra yıldızının daha da parlayacağı anlaşılan Sovyet yöneticilerinden Şelepin de, Hanoide bulunmaktadır.

Başkan Johnson ve Yardımcısı **Hubert Humphrey**
Şu Vietnam meselesi...

Vietnam, bir iç mesele olarak acıklıdır, fakat milletlerarası bir mesele olarak tehlikelidir. Bütün aklı başındaki insanların korkusu, Vietnam savaşının, günün birinde, bütün büyük devletleri ve Çin Halk Cumhuriyetini içine alacak bir genel savaşa dönüvermesidir. Gerçi, eğer akıl. ve mantık hâlâ yeryüzünde hâkimse, işin buraya kadar gitmesine izin verilmeyecektir ama, ipin ucu bir kere elden çıkınca akıl ve mantığın pek para etmediği geçmişteki deneylerle doğrulanan bir acı gerçektir.

Birleşik Amerika, Vietnama kendi istediği statüyü vermeyi mutlaka aklına koymuştur. Ama kendi istediği bu statü ile Vietnam halkının istediği düzen aynı şey değilmiş, bunun Washington için zerre kadar önemi yoktur. Eğer fikir değiştirmediyse, Başkan Johnson, bir yandan 1954 Cenevre anlaşmalarını ağzından düşürmezken, öte yandan iki ayrı Vietnam devletinin varlığının korunmasından söz etmektedir. Birbirleriyle çelişik bu amaca ulaşmak,.

daha doğrusu birliği ve bütünlüğü için çalışan Vietnamı Washington'un görüşüne yaklaştırmak için de, bütün amerikan askerî gücünü Vietnama aktarmaya kararlı görünmektedir.

Bugünkü sessizliğin tehlikesi, işte buradadır. Eğer Hanoi ile Vietkong dört günlük bir yeni yıl sessizliğinden sonra yeniden silâhları konuşturmaya başlarlarsa, Birleşik Amerikanın bu sefer girişeceği askerî hareketin eskisinden daha korkunç olacağından hiç şüphe edilmemelidir. Üstelik, o zaman, Washington'un elinde dünya kamuoyuna karşı kullanılacak bir koz da bulunacaktır. Sam Amca, bütün dünyaya, "işte görüyorsunuz. Ben iyi niyetimi göstermek İçin bombardımanları kestim. Barış için alttan alta denemeler bile yaptım. Fakat karşı taraf bizim uzattığımız eli tutmadı" diyecektir. Ondan sonra tabiî gene bombardıman cümbüşü...

Dert bir değil ki!.

Madalyonun ikinci yüzüne gelince, burada da Pekin görülmektedir. Pekin de, savaşın Amerikanın bozguna uğrayacağı güne kadar sürdürülmesi için Hanoi üzerinde baskı yapmaktadır. Doğrusunu söylemek gerekirse, Washington kadar Pekinin de Vietnam anlaşmazlığının savaş alanlarında çözülemiyeceğini anlaması gerekmektedir.

Şu sırada Sovyetler Birliğinin bütün yapmaya çalıştığı, Hanoiyi Pekinin nüfuzundan kurtarmaktır. Şelepinin Kuzey Vietnam başkentinde yapacağı görüşmeler sırasında vereceği bütün yardım sözlerinin yanısıra Ho Chi Minh ve arkadaşlarını itidale davet edeceğinden de şüphe edilemez. Öte yandan, Pakistan Devlet Başkanı Eyüp Han ile Hindistan Başbakanı Şastri arasında yapılmakta olan Taşkent görüşmelerinde, Sovyet Başbakanı Kosiginin, Pekini daha ihtiyatlı davranışlara çağırmak için Eyüp Hanın yardımını isteyeceği de söylenmektedir. Gerçekten, geçenlerde yaptığı tantanalı bir Washington yolculuundan sonra, Eyüp Han Washington, Moskova ve Pekin üçlüsü arasında arabuluculuk yapacak en etkili kimse olarak belirmiştir.

New York Times gazetesinin de çok yerinde olarak söylediği gibi gerçekleştirmek istedikleri görüşler ne olursa olsun, şu sırada ilgili tarafların yapabilecekleri en yerinde davranış, bir görüşme masası başına oturmaktır. Dünya kamuoyunun barış yolundaki baskısı o kadar büyüktür ki, bir masa başına oturulursa, elbette ki görüş ayrılıkları törpülenir, çıkar çatışmaları arasında bir uzlaşma bulunabilir. Sağduyu sahipleri, dünya barışının aşırı istekleri ve davranışlar yüzünden tehlikeye düşmesine müsaade etmemelidirler.

TİYATRO

Ankara

Adana Tiyatrosuna hazırlık

Adana Tiyatrosu, bilindiği gibi, Belediyenin ve değişik müdürlerin idaresinde birkaç yıl devam eden bir bocalama devresinden sonra, geçen mevsim sonlarına doğru, perdesini kapatmak zorunda kalmıştı.

Adana gibi iktisadî bakımdan gelişmiş, aydın bir çevrede elinde olmıyan sebeplerle tiyatrosunu kapatmak zorunda kalan Belediye, isabetli bir davranışla, tiyatronun sanat yönetimim Devlet Tiyatrosuna ' bırakmağa karar vermişti. Şimdi bu kararı uygulama safhasına geçirmiş olan Devlet Tiyatrosu sanatçıları, Adana Tiyatrosu için giriştikleri hazırlıkları tamamlamak üzeredirler.

Adana Tiyatrosu, biraz gecikerek de olsa, yeni mevsime 15 Ocak akşamı perdesini yeniden açarak girmiş olacaktır. Devlet Tiyatrosu, İzmir ve Bursa tiyatroları gibi, turne halinde yöneteceği bu üçüncü il sahnesinde, ilk oyun olarak, Musahipzade Celâlin "İstanbul Efendisi" komedisini oynıyacaktır.

Mahir Canovanın sahneye koyduğu eserin dekorlarını Turgut Zaim, kostümlerini Hâle Eren çizmiştir. Bellibaşlı rollerini de şu sanatçılar canlandıracaklardır: Vedii Cezayirli, Azmi Örses, Mithat Demokan. Ahmet Evintan, Ergun Uçucu, Ferdi Merter, Ülkü Ulkümen, Sevinç Aktansel, Semiha Berksoy, Semra Savaş, Maral Üner, v.s.

Lûtfi Ay Başkan Vekili seçildi

Anadolu Ajansının verdiği habere göre, "Uluslararası Tiyatro Eleştirmecileri Derneği"nin Pariste yapıla son genel kurul toplantısında, tiyatro eleştirmecilerimizden Lûtfi Ay Başkan Vekilliğine seçilmiştir.

Yönetim Kurulu şöyledir: Şeref Başkanı: Robert Chesselet (Belçika), Başkanlar: Marcelle Capron (Fransa), Fernando Reyna (İtalya), Başkan Yardımcıları: Lûtfi Ay (Türkiye), Callari (İtalya), Paul Elmar (Almanya), Kopecki (Çekoslovakya), Prestrom (İsveç), Shipley (Amerika), Szydlovski (Polonya), Ossia Trilling (İngiltere), Bayan Gravesen (Danimarka).

Piyes gördüm

Altındağ Tiyatrosunda "Kördüğüm"

"İsmiyle müsemma" bir oyun

Oyun : "Kördüğüm"; Oyun, 3 perde.
Yazan : Hidâyet Sayın.
Tiyatro : Devlet Tiyatrosu (Altındağ).
Sahneye Koyan : Suat Taşer.
Dekor- Kostüm : Seza Altındağ.
Oynıyanlar : Suat Taşer (Ramiz), Handan Uran (Nezihe), Ümıt Kiper (Handan), Tuğrul Çetiner (İlhan), Dinçer Sümer (Ender), Nur Bartu (Selim), Nurtekin Odabaşı (Erkek).

Konu : "Topuzlu"nun ve "Pembe Kadın"ın başarılı yazarı, "Kördüğüm"ü, köy sorunlarını işleyen oyunlardan başka türlü oyunlar da yazabileceğini göstermek isteğiyle yazmış. Büyük şehirlerde yaşıyan insanların, ailelerin de elbette ki çeşitli dertleri var. Güner Sümerin "Bozuk Düzen"i gibi, Hidâyet Sayın da raté bir baba ile bencil bir annenin etrafında kendi "âlem"lerinde yaşıyan, yetişmiş bir gençkızla oğulun hikâyesinden, birarada yaşadıkları halde manen birebirlerinden kopmuş, daha doğrusu birbirlerini düşünmemiş anlamağa çalışmamış insanların -"mutsuz aile"- dramını vermek istemiş... Ama "Bozuk Düzen" bunu, sıcak bir hava içinde ne kadar yumuşak, ne kadar "olası"lık duygusu veren bir akışla canlandırmağa çalışıyorsa, "Kördüğüm" o kadar katı, sivri ve kopuk kopuk çizgilerle duyurma yoluna gitmiş...

Beğendiğim : Yazarın, sahneye koyucunun, dekoru çizenin ve bu mutsuz "mutsuzluk" oyununu oynıyanların hiçbirinde "aman ne güzel!" denecek önemli bir başarı, ne yazık ki, yok...

Beğenemediğim : Yazarın pek yüzeyde kalan temasından, dermeçatma kişilerinden ve oyun yapısından tutun da, yavanlıkta birbirlerinden geri kalmıyan oyuncuların canlandırmağa çalıştıkları silik gölgeler. -Ama, oyunu koyu bir melodram haline getirmediklerine, gene de, şükretmek lâzım.

Sonuç : Tiyatroda rağbetin, her zaman, bir değer ölçüsü olmadığını ileri sürenlere yerden göğe kadar hak vermek gerekiyor. Üç aydır -biraz da son olaylar yüzünden- afişte kalan "Kördüğüm" şimdi de İzmire götürülüyor... Edebi Heyet, yerli oyun seçiminde böylesine gözü kapalı, bu kadar cömert davrandıkça, seyircinin tutumuna bakarak sıhhatli bir değer hükmüne varmak hiç de kolay olmıyacaktır.

Naciye FEVZİ

A. B. D.

1965 bilançosu

Amerikan sinema endüstrisi yıllardanberi ilk defa eski bir yılı yüzü gülerek uğurlamakta, yeni yıla umutla girmektedir. 1950'lerdenberi bazan azalıp bazan şiddetlenen, ama varlığını her vakit duyuran buhran artık eskisi kadar korkunç olmaktan çıkmıştır. Gerçi tehlikenin tamamiyle geçtiği, sinema endüstrisinin tam bir gönül rahatlığına kavuştuğu söylenemez. Çünkü bilançoyu olumlu gibi gösteren unsurlardan çoğu geçicidir veya her vakit tersine dönebilecek çeşittendir, bu da uzun vadede umutlan boşa çıkarabilir. Ama geride bırakılan yıl, daha Önceki "buhranlı yıllar"la karşılaştırıldığında ferahlık vermek tedir.

1965 bilançosunun getirdiği ferahlığın sebepleri çeşitlidir. Önce, film sayısında hafiften de olsa bir artış vardır. Sinema salonundaki artış da bunu izlemektedir. Birkaç yıl öncesine kadar sinema endüstrisi ile televizyon arasında bir ölüm-kalım savaşı olarak devam eden mücadele şimdilik "barış içinde birlikte yaşama" şekline dökülmüş gibi görünmektedir. Hollywood filmleri, uzun zamandır raslanmadık bir olgunluğa, "erginlik"e ulaşmıştır. Buna uygun olarak sansür - hem adlî makamların sansürü, hem dinî kurumların sansürü, hem de Hollywood'un kendi kendine uyguladığı özel sansür- sıkılığını gittikçe kaybetmektedir. Kültür ve sanat yönünden ise sinema Amerikada hiç bir vakit kazanamadığı itibarı elde etme yolundadır.

Şeytanın bacağı kırılınca..

İstatistiklere göre, bu yıl Amerikada çevrilen filmlerin sayısı 168 dir. Oysa 1964'te ve 1963'te bu rakam 155 idi. Tabii bu rakam, bir zamanlar yılda 450 civarında filmle dünya film yapımının başında gelen, bugünse dördüncü, beşinci durumdan kurtulamıyan bir endüstri için büyük bir şey ifade etmemektedir. -Türkiye bile bu rakamı aşmıştır-. Ama yine de bir gidişin değiştiğini göstermesi bakımından Amerikan sinemacılarına umut vermektedir. Sinema salonlarındaki gelişme bundan daha da umut vericidir. Geride bırakılan yıl İçinde 200 yeni sinema salonu açılmıştır Geçen yıl bu rakam 150 idi. Bu da ilk bakışta az görülebilir. Oysa sadece birkaç yıl önce, yeni sinema salonu açılmak şöyle dursun, mevcutların büyük bir hızla kapanmakta oluşu gözönüne alınınca, bunun önemi daha iyi anlaşılır. Sinema salonları şimdi şehirlerden çok, taşrada artmağa başlamıştır. Yine bunun gibi,. açık hava sinemalarının gelişmesi kapalı sinema salonlarının gelişmesinden daha hızlıdır. Özellikle bu yıl, gündüzün açık havada film gösteriminin yapılmasını sağlıyan yeni bir perdenin icadı, açık hava sinemalarının önümüzdeki yıllarda daha da büyük bir hızla artacağında şüphe bırakmamaktadır. Kesin rakamlar henüz elde edilmemekle birlikte, 1965 yılında sinema salonlarından elde edilen brüt gelir 6 milyar liraya yaklaşmaktadır.

Yuvaya dönüş

Hollywood'daki stüdyolar "tam hız"la çalışmaktadırlar ve bu çalışma yıllardanberi olduğu gibi artık sadece "televizyon hesabına" değildir. Sinema endüstrisindeki işsizlik çok azalmıştır ve Hollywood' luları, daha çok da sendikacıları, en sevindiren olay, yapımcıların "yuvaya dönüş"üdür.

Bilindiği gibi, uzun yıllar ameri kan filmlerinin büyük çoğunluğu Amerika dışında çevrilmekteydi. Meselâ 1961 yılındaki amerikan film yapımının yarısı yabancı ülkelerde meydana getirilmişti. Oysa bu yıl yabancı ülkelerde çevrilen amerikan filmleri, bütün yapımın ancak üçte biri kadardır. Amerikan filmlerinde yabancı oyuncuların bütün oyunculara oranı da dörtte bire inmiştir. Bununla birlikte, ırk ayırımı Holly-ood için hâlâ bir mesele olmakta devam etmektedir. Irk ayırımını önleyen yeni federal kanunlar, Hollywood'daki teknisyen sendikaların beyazların geleneksel imtiyazlarına hâlâ dokunmamıştır. Oyunculara gelince, eğer konu mutlaka bir zenciyi gerektirmiyorsa, bir zencinin önemli bir role çıkması hâlâ çok güçtür. Ama bunun bir-iki istisnası da görülmeğe başlamıştır. Meselâ Sidney Poitier "The Slender Thread - İnce İplik"te bir üniversite öğrencisini canlandırmaktadır ki bu, bir beyaz da olabilirdi. Yine Poitier "The Bedford Incident - Bedford Olayı"nda bir gazeteciyi canlandırmaktadır. Bu da bir beyaz olabilirdi. Ancak, Poitier'nin "sıra dışı" bir oyuncu, ilk defa Oscar kazanan bir zenci oyuncu olduğunu da gözden uzak tutmamak gerekir.

Düşman kardeşler

Sinema ve televizyon, bu iki düşman kardeş hemen hemen ilk defa bu yıl iyi geçinmenin yollarını bulmağa başlamışlardır. Önce şunu belirtmek gerek: Yukarıda da söylendiği gibi, Hollywood stüdyoları yıllardanberi ilk defa tam hızla ve ilk defa "yalnız televizyon hesabına" çalışmamaktadır. Ama hemen ardın-

Christie, Sharif, Chaplin "Dr. Zhivago"da
Oscar'a doğru

dan eklemek gerekir ki, sinema için kurulmuş olan Hollywood stüdyo ları yine de çoğunlukla "televizyon hesabına" çalışmaktadır. Fakat bu, sinema - televizyon çekişmesinin ticari alanda bir işbirliği haline girmesini Önlememiştir. Bundan önceki yıllarda amerikan sinema endüstrisi malî güçlükler dolayısiyle elin deki eski film stoklarını televizyon şirketlerine satmak zorunda kalmıştı. Bunlar karşılığında endüstrinin elde ettiği para büyük, göz kamaştırıcı bir yekûn tutuyordu. Ama film başına vurulduğu vakit ortaya çıkan ortalama oldukça küçük bir rakamdı. 1965'te durum, göze çarpar derecede düzelmiştir. Simdi bir stüdyo, herhangi bir filminin televizyonda bir veya iki defa oynatılışı için 4,5 ile 9 milyon lira arasında gösterim hakkı alabilmektedir. Tabii bunlar yeni filmlerdir. Ancak bu yeni filmler ortaya başka bir mesele çıkarmıştır: Bu filmleri çeviren yönetmenler ile bu filmlerde rol alan oyuncular, filmlerin televizyonda gösterilişinden dolayı stüdyolardan ayrıca ücret istemektedirler. Nitekim geçen yıl bu yüzden bir çok dâva açılmıştır. Bir başka anlaşmazlık konusu da, televizyona satılan filmlerin televizyonda gösterilişi sırasında fazla "budanması" ve gösterim sırasında araya fazlaca reklâm sokulmasıdır. Bu iki durum, Hollywood'un iki tanınmış yapımcı-yönetmeni George Stevens ile Otto Preminger tarafından dâva konusu yapılmıştır ve şimdi bu konuda bir içtihat beklenmektedir.

Gevşeyen sıkılar

Hollywood'u en çok ürküten katolik sansürünün kendini zamana uydurma çabaları daha önceki bir yazıda (Bk. AKİS, Sayı 601) belir----işti. Buna paralel olarak, Hollywood'un kendi kendini denetlemek için kurduğu sansür sisteminin dayanağı olan tüzükte de değişiklik yapılmasına başlanmıştır. Bu yeni degevşetmek yönünden gittikçe artan mutlak "tabular" bir yana bırakılıp, gerek sözler, gerekse görüntüler filmin genel gidişi içinde ele alınıp ona göre değerlendirilecektir. Bundan daha önemli olan gelişme, amerikan federal mahkemelerinin sansürü gevşetmek yönünden gittikçe artan çabalarıdır. Yüksek Mahkeme, 1965 i bu alanda birçok yeni karar vermiştir. Gerçi bu kararlar doğru dan doğruya sansür ilkesini ortadan kaldırmamaktadır ama, bu sansürün çeşitli mahallî makamlarca, özellikle belediyelerce uygulanma şekline ağır darbeler indirmektedir.

İki yönlü trafik

Uluslararası film alışverişi yönünden de 1965 yılı amerikan sineması için olumlu geçmiştir. Amerikan dağıtımcıları kazançlarının % 50'den fazlasını yabancı ülkelerden sağlamışlardır. Buna karşılık yabancı filmlerin Amerikada dağılışı da eskisiyle karşılaştırılamıyacak ölçüde gelişmiştir. Yabancı filmleri Amerikada dağıtmak için kurulan şirketler bir yıl içinde 27'den 93'e yükselmiştir.

Sinema sanat ve tekniğinin Amerikada şimdiye kadar görülmedik Ölçüde önem kazanmasının bir sebebi de, sanat değeri yüksek olan bu yabancı filmlerin etkisidir. Amerikalılar bu sayede sinemanın yalnız bir ticaret konusu olmadığını nihayet anlamağa başlamışlardır. Bunun elle tutulur iki sonucu, bir yandan sinema eğitiminin önem kazanması, bir yandan da bir sinema enstitüsü tasarısının gerçekleştirilme yoluna girmesi olmuştur. 1965 ders yılının başında sinema sanat ve tekniği konusunda üniversitelerde açılan kursların sayısı 865'e ulaşmıştır. Ulusal Sinema Enstitüsü tasarısına gelince, Avrupadaki sinemateklerden ilham alınarak kurulması düşünülen bu enstitü, bunun dışında hem bir eğitim merkezi, hem de stüdyoları olan pratik bir çalışma merkezi olacaktır. Enstitü New York'ta kurulacaktır.

(AKİS: 716)

Oscar'lara doğru

1965 yılının Oscar adaylarını şimdiden kestirmek çok güç. Stüdyolar genellikle en bel bağladıkları filmleri Aralık ayına bırakmaktadırlar. Nitekim "Viva Maria", "The Slender Thread", "Dr. Zhivago" .. hep yılın sonuna doğru piyasaya çıkarılmışlardır. Ancak "Dr. Zhivago" nun bir sürü Oscar kazanması ihtimali çok büyüktür. New York Film Eleştiricilerinin yılın en iyi filmi olarak seçtikleri "Darling"in de Oscar adayları arasında yer alması beklenebilir. "Darling", eleştiriciler tarafından aynı zamanda en iyi yönetmen ve en iyi kadın oyuncu yönünden de değerlendirilmiştir. Nitekim en iyi erkek oyuncu Oscar'ını kimin kazanabileceği henüz kestirilemezse de, en iyi kadın oyuncu Oscar'ının gerek "Darling"in, gerekse "Dr. Zhivago"nun başarılı oyuncusu Julie Christie'ye verilmesi kimseyi şaşırtmıyacaktır. Ancak bu durumda, Oscar'ın tıpkı son yıllarda, özellikle geçen yıl olduğu gibi ya bancıların zaferiyle sonuçlanması gerekmektedir. Çünkü gerek Julie Christie, gerekse "The Bridge on the River Kwai - Kwai Köprüsü", "Lawrence of Arabia - Lawrence" ile daha önce yedişer Oscar toplayan "Dr. Zhivago"nun yönetmeni David Lean ingilizdirler. Eğer amerikan sinemacıları endüstri olarak kendilerine yeniden güvenmeğe başladık ları sırada Oscar'ı yabancılara kap tırmamağa karar verirlerse, sonuçlar hiç beklenmedik şekilde olabilir.

Kayan yıldızlar

1965 yılının olumlu bilançosuna gölge düşüren şey, Hollywood'un bu yıl tam bir "yaprak dökümü"ne uğramış olmasıdır. Başta Hollywood'un temel direklerinden sayılan yapımcı David O. Selznick olmak üzere, Jeannette MacDonald, Linda Dar nell, Dorothy Dandrige, Clara Bow, Judy Holliday, Constance Bennett, Mae Murray, Marie McDonald, "Laurel-Hardy"nin zayıfı Stan Laurel, John Kitzmiller, Steve Cochran. "Şarlo"nun kardeşi Sydney Chaplin, Zachary Scott, Fred Quimby bu yaprak dökümünün başlıca kurbanları oldular.

Türkiye İş Bankası A. Ş.

MERKEZİ ANKARA

Telgraf Adresi: TAB

GENEL MÜDÜRLÜK
Mevduat Müd.
Y.No.2

Ankara, 1 Ocak 1966

001068

Sayın Tasarruf Sahibi :

Halkımızın gösterdiği büyük teveccühe bir karşılık olmak üzere yıllardanberi yapmakta olduğumuz zengin ikramiye keşidelerinin devamı olarak, bankamızın, 7 milyon liralık bir çekiliş daha düzenlemiş bulunduğunu biliyorsunuz.

60 apartman dairesi, 5 adet yüz bin lira, 10 adet elli bin lira, 50 adet on bin lira, 100 adet beş bin lira, 500 adet bin lira, ayrıca 15000 kişiye çeşitli para ikramiyeleri kazandıracak olan bu çekilişimiz, 25 Mart cuma günü halk huzurunda yapılacaktır.

Bu 7 Milyon liralık çekilişe katılabilmek ve kazanma şansınızı azaltmamak için 1965 sonuna kadar bankamıza yatırmış olduğunuz tasarruflarınızı aynen muhafaza etmelisiniz.

7 milyon liralık bu keşide dışında, Bankamız, 1966 yılı için 12 milyon tutarında yeni bir İkramiye Plânı hazırlamış bulunmaktadır.

Yeni yılın cazip ve zengin ikramiyelerinden faydalanmak için tasarruflarınızı, her zaman olduğu gibi gene Türkiye İş Bankasına yatırmanızı bekler, yeni yılda sağlık, başarı ve bol şanslar dileriz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Genel Müdürlük

(AKİS: 715)